

การให้เกียรติที่สะท้อนผ่านคำขึ้นต้นและคำลงท้าย ในการกราบบังคมทูลต่อพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ในราชศัพท์ไทย

สุวดี นาสวัสดิ์* และ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา**

บทคัดย่อ

คำขึ้นต้นในราชศัพท์ไทย หมายถึง กลุ่มคำที่ใช้กล่าวนำเมื่อจะกล่าวรายงานด้วยวาจา
อย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะในพระราชพิธีสำคัญต่อพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ และ
คำลงท้าย หมายถึง กลุ่มคำที่ใช้เมื่อสิ้นสุดการกล่าวรายงานต่อกลุ่มบุคคลดังกล่าว บทความวิจัยฉบับนี้
มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์คำราชาศัพท์ชุดนี้อย่างละเอียดโดยแสดงให้เห็นว่าคำประเภทยังแสดง
การให้เกียรติด้วยรูปภาพที่ซับซ้อนตามลำดับชั้นของพระราชวงศ์อย่างไร นอกจากนี้ บทความวิจัย
ฉบับนี้จะแสดงแนวคิดและค่านิยมเรื่องระบอบกษัตริย์ผ่านรูปแบบทางภาษาอย่างไร ผลการวิจัย
สรุปได้ ดังนี้ 1) คำขึ้นต้นใช้คำที่หมายถึงศีรษะเพื่ออ้างถึงตัวผู้พูดและใช้คำที่หมายถึงเท้าเพื่ออ้างถึง
ผู้ที่พูดด้วย ลักษณะดังกล่าวแสดงภาพว่าผู้พูดใช้ส่วนที่สูงที่สุดในร่างกายในการพูดกับส่วนที่ต่ำที่สุด
ของคู่สนทนาซึ่งสะท้อนสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด 2) คำขึ้นต้นและคำลงท้าย
มีการอ้างถึงอำนาจของพระมหากษัตริย์และมีการขอชีวิตผู้พูด 3) ยิ่งผู้ที่พูดด้วยมีฐานันดรศักดิ์สูงเท่าไร
คำขึ้นต้นและคำลงท้ายก็จะมีคามยาวและละเอียดซับซ้อนมากขึ้นเท่านั้น

คำสำคัญ: การให้เกียรติ คำขึ้นต้น คำลงท้าย ราชศัพท์ ความสุภาพ

* กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
40 ซอยรามคำแหง 43/1 เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310
อีเมล: suwadeena@gmail.com

** ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
อีเมล: Kingkarn.T@chula.ac.th

Honorification Reflected in Salutations and Closing Terms in Thai Royal Vocabulary

Suwadee Nasawat* and Kingkarn Thepkanjana**

Abstract

Salutations in Thai royal vocabulary refer to greeting groups of words used in making official oral reports to royal people whereas valedictions refer to closing groups of words used at the end of official oral reports. This research paper aims to analyze how the salutations and valedictions in the royal vocabulary demonstrate honorification according to different ranks of the royal people. In addition, this research paper demonstrates how social beliefs and values regarding the monarchy are reflected by salutations and valedictions in the royal vocabulary. It is found that, firstly, words meaning ‘head’ are used in salutations to refer to the speaker and words meaning ‘foot’ are used to refer to the royal addressee. These words suggest that the speaker uses the highest part of his/her body in addressing the lowest part of the addressee’s body. This fact reflects the sharply different statuses of the interlocutors. Secondly, salutations and valedictions in the royal vocabulary draw on the supreme power of the king, who is in a position to give life to the speaker. Thirdly, the higher rank the addressee is in, the longer and the more elaborate the salutations and valedictions are.

Keywords: Honorification, Salutations, Valedictions, Royal Vocabulary, Politeness

* Thai Language Division, Bodindecha (Sing Singhaseni) School,
40 Soi Ramkhamhaeng 43/1, Wangthonglang District, Bangkok 10310. THAILAND.
E-mail: suwadeena@gmail.com

** Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University,
Phayathai Road, Bangkok 10330, THAILAND.
E-mail: Kingkarn.T@chula.ac.th

บทนำ (Introduction)

ราชาศัพท์ คือ แบบแผนทางภาษาที่สะท้อนให้เห็นโครงสร้างสังคมแบบมีลำดับชั้นและความแตกต่างทางสถานะของบุคคลในสังคมอันเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของสังคมไทยที่ผู้ใกล้ชิดกับพระเจ้าแผ่นดินรวมถึงคนไทยทุกคนต้องเรียนรู้และใช้ให้ถูกต้อง (สุวดี นาสวัสดิ์, 2552) ในทางภาษาศาสตร์ราชาศัพท์จัดเป็นทำเนียบภาษา (register) ประเภทหนึ่ง (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548: 6-7) ที่ใช้วจนลีลาหรือรูปแบบทางภาษาที่ตายตัว¹ และมีความแตกต่างจากภาษาธรรมดาที่ใช้พูดกันทั่วไป ความแตกต่างดังกล่าวนี้เกิดจากคำศัพท์และลักษณะประโยคที่มีความอลังการ และความเป็นภาษาเก่าแก่ต่างไปจากไวยากรณ์ของภาษาปกติ เช่น คำราชาศัพท์ในหมวดร่างกาย อาทิเช่น คำว่า *พระนลาฏ* หมายถึง หน้าผาก *พระเชษฐ* หมายถึง น้ำลาย *พระปฤษฎางค์* หมายถึง หลัง นอกจากนี้ ยังมีความซับซ้อนอันสะท้อนถึงการยกย่องให้เกียรติ ซึ่งจะแปรไปตามลำดับชั้นของพระราชาวงศ์ด้วย เช่น ในการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 2 สนนากับพระราชาวงศ์ เมื่อคู่สนทนาคือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ผู้พูดจะต้องใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 เรียกแทนพระองค์ว่า *ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท* ในขณะที่ถ้าเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร หรือสมเด็จพระบรมราชกุมารี คำสรรพนามที่ใช้เรียกแทนพระองค์จะมีความซับซ้อนลดลงมาเป็น *ใต้ฝ่าละอองพระบาท* และลดหลั่นลงมาเรื่อย ๆ เป็น *ใต้ฝ่าพระบาท* เมื่ออ้างถึงสมเด็จพระเจ้าฟ้า และ *ฝ่าพระบาท* เมื่ออ้างถึงพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า ไปจนถึง หม่อมเจ้า การใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 2 ที่มีความสัมพันธ์ลดหลั่นกันไปตามลำดับชั้นของพระราชาวงศ์ในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นถึงสังคมและวัฒนธรรมไทยในแง่ที่มีนัยของคติความเชื่อและการให้เกียรติที่แฝงอยู่เบื้องหลังการใช้รูปภาษาและสะท้อนให้เห็นโครงสร้างชนชั้นของสังคมไทย รวมทั้งระบบปรีชาชนที่ถือว่าศีระะเป็นส่วนที่ดีและมีความสำคัญที่สุด การนำศีระะมาเป็นคำเรียกแทนตัวเองของผู้พูดจึงเป็นการเชื่อมโยง (mapping) ระหว่างลักษณะทางกายภาพของมนุษย์ คือ “อวัยวะที่อยู่สูงที่สุดในร่างกาย” กับมโนทัศน์ “สิ่งที่ดี” ดังนั้นการที่ผู้พูดเรียกแทนตัวเองด้วยคำที่มีความหมายว่า ‘ศีระะ’ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีจึงแสดงว่าผู้พูดนำสิ่งที่ดีมาอ้างแทนตัวเองเพื่อให้ “สมเกียรติ” หรือสมฐานะของผู้ที่พูดด้วย (สุวดี นาสวัสดิ์, 2552)

ด้วยเหตุที่ราชาศัพท์ไทยเป็นทำเนียบภาษาตายตัวที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากภาษาทั่วไป ดังนั้น จึงมีข้อเขียน บทความ และงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับราชาศัพท์ไทยจำนวนไม่น้อย โดยสามารถจัดประเภทได้อย่างน้อยที่สุด 4 ประเภท ได้แก่

¹ วจนลีลา หมายถึง รูปแบบหรือลักษณะของวิธภาษาที่ต่างกันตามสถานการณ์การใช้ภาษา Martin Joss (1961) จำแนกวจนลีลาเป็น 5 ระดับ เรียงจากที่เป็นทางการมากที่สุดถึงที่เป็นทางการน้อยที่สุด ดังนี้ 1. วจนลีลาตายตัว (frozen style) 2. วจนลีลาเป็นทางการ (formal style) 3. วจนลีลาหารือ (consultative style) 4. วจนลีลาเป็นกันเอง (casual style) 5. วจนลีลาสนิทสนม (intimate style) (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548: 73-74)

1) งานประเภทรวบรวมข้อผิดพลาดในการใช้ราชาศัพท์และแนะนำการใช้ราชาศัพท์ที่ถูกต้อง ได้แก่ สุธิชะ รอดสวัสดิ์ (2525) วรรณท์ อักษรพงศ์ (2529) ม.ร.ว.แสงสุรีย์ ลดาวัลย์ (2532) ธาณินทร์ กรัยวิเชียร (2538) จรียา สมประสงค์ (2549) นันทา ขุนภักดี (2550)

2) งานด้านประวัติความเป็นมาของราชาศัพท์ เช่น วราภรณ์ แสงสด (2532) กาญจนา นาคสกุล (2538, 2542) ประพจน์ อัครวิรุฬหการ (2540)

3) งานอธิบายสังคมและวัฒนธรรมไทยผ่านการวิเคราะห์ราชาศัพท์ เช่น Chantornvong (1991) Zarchi (2001)

4) งานที่ศึกษาราชาศัพท์ในแง่ของรูปภาษาแสดงการถ่อมตน ความสุภาพ และการให้เกียรติ เช่น มีชัย เอี่ยมจินดา (2534) Kanitthanun (2005) สุวดี นาสวัสดิ์ (2552)

แม้จะมีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับราชาศัพท์ดังที่กล่าวมา แต่งานส่วนใหญ่กลับให้ความสำคัญกับราชาศัพท์ในแง่ของการใช้ และการแก้ไขข้อผิดพลาดมากกว่าปรากฏการณ์ในด้านอื่นดังจะเห็นได้จากข้อเขียนและบทความจำนวนมาก นอกจากนี้ งานอีกส่วนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมยังให้ความสนใจในคำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 มากกว่าคำประเภทอื่น ๆ ด้วย เนื่องจากเป็นคำที่สะท้อนแนวคิดด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีลำดับชั้นอย่างเป็นระบบชัดเจนมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่ายังมีคำราชาศัพท์อีกประเภทหนึ่งที่มีความน่าสนใจไม่น้อยไปกว่าคำสรรพนาม นั่นคือ คำราชาศัพท์ที่ใช้กราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์หรือที่เรียกว่าคำขึ้นต้น และคำลงท้าย แม้คำชุดนี้จะเป็นคำราชาศัพท์ที่มีโอกาสใช้อยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกล่าวรายงานในพระราชพิธีสำคัญต่าง ๆ แต่ราชาศัพท์ชุดนี้กลับยังไม่ได้รับการกล่าวถึงมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของแนวคิดเรื่องการให้เกียรติและค่านิยมที่อยู่เบื้องหลังการใช้คำขึ้นต้นและคำลงท้าย ดังนั้น บทความฉบับนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์คำราชาศัพท์ชุดนี้อย่างละเอียด โดยจะชี้ให้เห็นว่าคำขึ้นต้นและคำลงท้ายแสดงการให้เกียรติด้วยรูปภาษาที่ซับซ้อนตามลำดับตามชั้นของพระราชวงศ์อย่างไร และสะท้อนแนวคิดและค่านิยมเรื่องระบอบกษัตริย์ผ่านรูปแบบทางภาษาที่น่าสนใจอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัยและแหล่งข้อมูล (Scope and Data Source)

1. ผู้วิจัยจะศึกษาคำขึ้นต้นและคำลงท้ายในการกราบบังคมทูลต่อพระราชวงศ์ตั้งแต่ลำดับพระมหากษัตริย์ลงมาจนถึงชั้นหม่อมเจ้าเท่านั้น

2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลคำขึ้นต้นและคำลงท้ายในราชาศัพท์ไทยจากหนังสือราชาศัพท์ของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (พ.ศ. 2545) เป็นจำนวนทั้งสิ้น 14 คำ เป็นคำขึ้นต้นจำนวน 8 คำและคำลงท้ายจำนวน 6 คำ

ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research methodology) งานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานที่มุ่งหาคำอธิบายให้กับปรากฏการณ์ทางสังคม ไม่ใช่การพิสูจน์สมมติฐานด้วยข้อมูลเชิงปริมาณหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลของการวิจัยจะอยู่ในรูปของคำอธิบาย ไม่ใช่ตัวเลข ดังนั้น งานวิจัยประเภทนี้มี “คุณภาพ” จะต้องให้คำอธิบายที่น่าเชื่อถือ เป็นเหตุเป็นผล มีความลุ่มลึก พยายามหาปัจจัยแวดล้อมต่างๆทางสังคมและวัฒนธรรมมาอธิบายปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษา ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยมุ่งหาคำอธิบายว่าคำขึ้นต้นและคำลงท้ายในราชาศัพท์ไทยแสดงการให้เกียรติต่อผู้ที่ผู้พูดพูดด้วยอย่างไร ผู้วิจัยจะให้คำอธิบายอย่างละเอียดพร้อมตั้งปัจจัยด้านวัฒนธรรมไทยมาช่วยในการอธิบาย ถึงแม้ว่างานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นการวิเคราะห์รูปภาษา แต่รูปภาษาดังกล่าวถือว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง ผู้วิจัยจะชี้ให้เห็นว่าคำขึ้นต้นและคำลงท้ายในราชาศัพท์ไทยเป็นผลของความเชื่อและวัฒนธรรมในสังคมไทยอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Procedure)

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับรูปภาษาแสดงการให้เกียรติ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับราชาศัพท์
2. รวบรวมข้อมูลคำขึ้นต้นและคำลงท้ายในราชาศัพท์ไทย จากหนังสือราชาศัพท์ของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (พ.ศ. 2545)
3. วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำขึ้นต้นและคำลงท้ายในราชาศัพท์ไทยดังกล่าว
4. วิเคราะห์ว่าคำขึ้นต้นและคำลงท้ายในราชาศัพท์ไทยสะท้อนการให้เกียรติอย่างไร
5. สัมภาษณ์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านราชาศัพท์ไทย ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพจน์ อัครวิรุฬหการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์อารดา กิระนันท์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

ราชาศัพท์โดยรูปภาษาแล้วแปลว่าคำพูดของเจ้า อย่างไรก็ตาม สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2505) ได้ทรงอธิบายไว้ในหนังสือ*สาส์นสมเด็จ เล่มที่ 23* (สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์และสมเด็จฯเจ้าฟ้ากรมพระยาดำรงราชานุภาพ 2505) ว่า แม้ราชาศัพท์จะมีความหมายว่าคำพูดของเจ้า แต่ผู้ที่เป็นเจ้าก็ไม่ได้ใช้ถ้อยคำเหล่านี้เมื่อกล่าวถึงเรื่องราวของตนเอง แต่เป็นคำที่บริวารใช้สำหรับผู้เป็นเจ้าเป็นใหญ่ และเจ้าในที่นี้ก็ได้หมายถึงเฉพาะพระเจ้าแผ่นดินเท่านั้น แต่ยังมีหมายถึงเจ้านายชั้นต่าง ๆ รวมถึงผู้มียศแต่ไม่ใช่เจ้าอีกด้วย

ในทำนองเดียวกันนี้ ม.ล.ปิยะ มาลากุล (2507: 5-6) กล่าวว่า “ศัพท์กิติ ถ้อยคำกิติ ในชั้นต้นก็คงมุ่งหมายเพียงให้เป็นถ้อยคำที่พระมหากษัตริย์หรือพระราชวงศ์ทรงฟังได้ ต่อมาเนื่องจากความคลี่คลายทางภาษา ราชาศัพท์จึงได้มีสำหรับใช้กับพระภิกษุ ข้าราชการ และกว้างออกไปจนถึงคำสุภาพ” ดังนั้นราชาศัพท์จึงหมายถึงถ้อยคำพิเศษที่ต้องใช้ให้เหมาะสมตามสถานะของบุคคล ซึ่งแต่เดิมใช้เรียกถ้อยคำที่ใช้เฉพาะแก่พระเจ้าแผ่นดิน และพระบรมวงศานุวงศ์เท่านั้น แต่ต่อมาความหมายของราชาศัพท์ได้ครอบคลุมไปถึงการเรียกถ้อยคำสุภาพที่ใช้กับบุคคลซึ่งไม่ใช่เชื้อพระวงศ์ด้วย

ราชาศัพท์ไทยกำเนิดขึ้นครั้งแรกเมื่อใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน แต่ผู้รู้หลายท่านมีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าราชาศัพท์ถูกใช้เพื่อแสดงความเคารพและเพื่อให้สมพระเกียรติของพระมหากษัตริย์ผู้ปกครองแผ่นดิน อาทิ พระวรวงศ์วิสิฐ (2502) เห็นว่าราชาศัพท์เป็นภาษาที่ใช้เพื่อยกย่องผู้ปกครองแผ่นดินให้สูงกว่าคนอื่นและเพื่อเป็นเครื่องส่งเสริมเกียรติของบุคคลนั้น ส่วน ม.ล.ปิยะ มาลากุล (2507) เห็นว่าราชาศัพท์คงมีมูลเหตุมาจากการต้องการแสดงความเคารพต่อบุคคลที่ควรแก่การเคารพสูงสุดและเพื่อแสดงว่าไม่ได้ละลบละลวงบุคคลนั้น ด้าน ม.ร.ว.แสงสุรีย์ ลดาวัลย์ (2514) มีความเห็นว่าราชาศัพท์เป็นผลเนื่องมาจากวัฒนธรรมการให้เกียรติแก่ชนชั้นหัวหน้าหรือผู้ที่ชุมชนเคารพนับถือซึ่งเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษยชาติ บรรพบุรุษของคนไทยมีความรักและเคารพพระมหากษัตริย์ซึ่งทรงเป็นประมุข ดังนั้นจึงคิดค้นคำที่เห็นว่าสุภาพและเป็นคำสูงมาใช้สำหรับพระมหากษัตริย์เพื่อให้สมพระเกียรติ

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับที่มาของราชาศัพท์นี้ ประพจน์ อัครวิรุฬหการ (2542: 76) กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า ผู้ที่เกิดในวัฒนธรรมไทยเมื่อต้องพูดกับใครจะคำนึงถึงฐานะทางสังคมของทั้งผู้พูดและผู้ที่ถูกพูดด้วยโดยอัตโนมัติเพื่อที่จะได้เลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสม ยิ่งเมื่อต้องพูดกับเจ้านายด้วยแล้วก็จะเกิดความรู้สึกว่าต้องใช้คำอีกชุดหนึ่ง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการใช้ราชาศัพท์ของคนไทยเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติตามความรู้สึกว่าจะต้องใช้และใช้กราบทูลเจ้านายเท่านั้น นอกจากนี้ ราชาศัพท์ยังมีที่มาจากสังคมไทย เนื่องจากสังคมไทยแบ่งคนออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ เจ้า นาย และไพร่ ระบบสังคมเช่นนี้อาจทำให้เกิดการใช้ภาษาตามลำดับชั้นเพื่อจำแนกคนและเพื่อประโยชน์ทางการปกครอง ราชาศัพท์ไทยค่อนข้างซับซ้อนและมีความแตกต่างกันไปตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ลำดับศักดิ์ สถานการณ์ ความใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ เป็นต้น และเนื่องจากราชาศัพท์มีคำที่มาจากหลายภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาษาเขมร ทำให้มีผู้สันนิษฐานว่าระเบียบการใช้ราชาศัพท์ของไทยคงได้แบบอย่างมาจากเขมร (ประพจน์ อัครวิรุฬหการ, 2542: 79)

ราชาศัพท์ถูกกำหนดให้ใช้อย่างเป็นแบบแผนครั้งแรกในกฎมณเฑียรบาลอันเป็นข้อบังคับในราชสำนักสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ สมัยกรุงศรีอยุธยา (ม.ล.ปิยะ มาลากุล, 2512) โดยราชาศัพท์ที่ปรากฏ ได้แก่ คำนามเรียกเครื่องใช้ในราชสำนัก คำกริยา คำขานรับ ต่อมาได้ปรากฏแบบแผนการใช้ราชาศัพท์ในตำราภาษาไทย เช่น *หลักภาษาไทย* ของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2545) และในปัจจุบันได้มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องราชาศัพท์ผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือที่จัดทำโดยหน่วยงานรัฐและเอกชน อาทิ

หนังสือ *ราชาศัพท์: วัฒนธรรมทางภาษาของชาติ* ที่จัดทำโดยคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือราชาศัพท์ (2532) *ข้อพึงปฏิบัติในการเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท* จัดทำโดยสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (2542) หนังสือ *ราชาศัพท์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* จัดทำโดยราชบัณฑิตยสถาน (2550) หนังสือ *หลักราชาศัพท์* (ไพโรจน์ อยู่มนเชียร, 2536) และ *ราชาศัพท์: ความหมาย ที่มา การใช้ที่ถูกต้องและพระราชพิธีอันสำคัญต่าง ๆ* (ประเทือง โพธิ์ชะออน, 2536) เป็นต้น หนังสือเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าราชาศัพท์คือถ้อยคำอันเป็นแบบแผนที่ต้องใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม และไม่ได้เป็นเรื่องที่ผู้ใกล้ชิดกับพระเจ้าแผ่นดินต้องเรียนรู้อย่างในอดีตเท่านั้น แต่คนไทยทุกคนควรรู้และใช้ให้ถูกต้องทั้งราชาศัพท์ในแง่ที่หมายถึงคำศัพท์ที่ใช้สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน และในแง่ที่หมายถึงคำสุภาพสำหรับภิกษุสงฆ์ และสุภาพชนทั่วไป ด้วยเหตุนี้จึงมีงานวิจัยบทความ และข้อเขียนจำนวนมากที่พูดถึงราชาศัพท์ในแง่นี้

จากนิยามและที่มาข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำราชาศัพท์คือถ้อยคำกลุ่มพิเศษที่แสดงความรู้สึก และความเคารพตามสถานะทางสังคมตั้งแต่พระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ พระภิกษุสงฆ์ไปจนถึงข้าราชการที่มีตำแหน่ง นักภาษาศาสตร์เรียกคำที่ทำหน้าที่ลักษณะนี้ว่า “รูปภาษาแสดงการให้เกียรติ” (honorifics)

Brown and Levinson (1987) กล่าวว่า รูปภาษาแสดงการให้เกียรติคือรูปภาษาที่มีลักษณะทางไวยากรณ์บางประการซึ่งบ่งบอกสถานะทางสังคมระหว่างบุคคลหรือถูกใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล Shibatani (1994) นิยามรูปภาษาแสดงการให้เกียรติไว้ว่าเป็นรูปภาษาซึ่งใช้เพื่อแสดงความเคารพยกย่องต่อคำนามที่ถูกกล่าวถึง (nominal referents) หรือผู้ที่พูดด้วย นิยามดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ารูปภาษาแสดงการให้เกียรติเป็นรูปภาษาพิเศษที่ไม่เพียงแต่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์เท่านั้น แต่ยังมีระบุนัยในเชิงสังคมด้วย กล่าวคือ นอกจากรูปภาษาแสดงการให้เกียรติบางประเภทจะทำหน้าที่เป็นอากิวเมนต์ (argument) หนึ่งในประโยคเช่นเดียวกับคำอื่นแล้ว รูปภาษานั้นยังมีการบ่งบอกสถานะทางสังคมของผู้สนทนาหรือผู้ที่ถูกกล่าวถึงด้วย รูปภาษาแสดงการให้เกียรติปรากฏเป็นแนวคิดอยู่ในสาขาภาษาศาสตร์สังคม (sociolinguistics) และสาขาวิชาปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) โดยเป็นวิธีแสดงความสุภาพวิธีหนึ่ง และด้วยเหตุที่รูปภาษาแสดงการให้เกียรติมีหน้าที่แสดงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล จึงถูกจัดให้เป็นรูปบ่งชี้ทางสังคม²

หน้าที่สำคัญของรูปภาษาแสดงการให้เกียรติ คือ เป็นเครื่องมือแสดงความเคารพและยกย่องบุคคลอันเป็นเป้าหมายของการให้เกียรติ บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า การแสดงความเคารพต่อบุคคลอื่นนั้นสามารถมองได้ 2 แง่ ในแง่หนึ่งการแสดงความเคารพคือ การที่ผู้พูดแสดงความยกย่องผู้ที่ตนเองพูดด้วย ส่วนอีกแง่หนึ่งการแสดงความเคารพสามารถถ่ายทอด

² Levinson (1983) อธิบายว่ารูปบ่งชี้ทางสังคม (social deixis) เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างภาษาซึ่งมีการระบุอัตลักษณ์ทางสังคมของผู้ร่วมสถานการณ์สื่อสารหรือระบุนัยทางสังคมระหว่างบุคคลเหล่านั้น หรือระหว่างบุคคลกับสิ่งที่อ้างถึง รูปภาษาซึ่งจัดว่าเป็นรูปบ่งชี้ทางสังคมนั้นจำกัดเฉพาะรูปภาษาที่มีการกลายเป็นคำไวยากรณ์แล้วเท่านั้น เช่น คำสรรพนามแสดงความสุภาพและคำเรียกขาน (address terms)

ออกมาได้ด้วยการที่ผู้พูดแสดงความถ่อมตน ความคิดนี้สอดคล้องกับชิบาตานิ (Shibatani, 1994) ที่ว่า ลักษณะพื้นฐานของรูปภาพาแสดงการให้เกียรติคือการที่ผู้พูดแสดงความถ่อมตน ความถ่อมตนดังกล่าวนี้ แสดงออกมาด้วยการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อหลีกเลี่ยงการเอ่ยถึงผู้ซึ่งเป็นที่เคารพอย่างตรงไปตรงมา ชิบาตานิ เรียกลักษณะเช่นนี้ว่า “การบดบังอัตลักษณ์” (blurring an identity of an actor) วิธีการบดบัง อัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากที่สุดวิธีหนึ่งคือการไม่ใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 2 ในการเรียกคู่สนทนาอีกฝ่าย ชิบาตานิ กล่าวว่ารูปภาพาแสดงการให้เกียรติมีลักษณะแปรผันโดยตรงกับระยะห่างทางสังคมและจิตวิทยา ระยะห่างทางสังคมหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งถูกกำหนดจากปัจจัยทางด้านสังคม เช่น ระดับชั้นสังคม อายุ เพศ อาชีพ ปัจจัยเหล่านี้ก่อให้เกิดความมีอำนาจอันจะทำให้บุคคลหนึ่งมีความสัมพันธ์แบบสูงกว่าหรือต่ำกว่าอีกบุคคลหนึ่ง ยิ่งบุคคลใดมีอำนาจมาก ระยะห่างทางสังคมระหว่างบุคคลนั้นและบุคคลอื่นก็จะมากขึ้นตามไปด้วย ส่วนระยะห่างทางจิตวิทยาหมายถึงความเป็นปึกแผ่น (solidarity) หรือการที่สมาชิกในกลุ่มมีประสบการณ์ร่วมกันหรือมีคุณสมบัติทางสังคมคล้ายคลึงกัน หากสมาชิกมีความคล้ายกันน้อย ก็จะเป็นความเป็นปึกแผ่นน้อยอันทำให้ต้องมีการรักษาระยะห่างระหว่างบุคคลไว้ การรักษาระยะห่างระหว่างบุคคลนี้ถูกแสดงออกมาด้วยการใช้รูปภาพาแสดงการให้เกียรติ หากระยะห่างทางสังคมและจิตวิทยามีมาก รูปภาพาแสดงการให้เกียรติก็จะมีควมยาวซึ่งทำให้เกิดความสุภาพมากยิ่งขึ้น แนวคิดนี้ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของวิลโลว์รอน ฆนิษฐานันท์ (2536) ที่ศึกษาเรื่องความสุภาพในภาษาไทย กรุงเทพฯ วิลโลว์รอน ฆนิษฐานันท์พบว่าการใช้ถ้อยคำยาวและซ้ำซ้อนเพื่อแสดงความนอบน้อมเป็นวิธีหนึ่งในการแสดงความสุภาพในภาษาไทย ยิ่งถ้อยคำยาวเท่าใด ก็จะยิ่งแสดงความสุภาพมากขึ้นเท่านั้น

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำราชาศัพท์ไทยมีลักษณะเป็นรูปภาพาแสดงการให้เกียรติที่ แสดงการบดบังอัตลักษณ์และแปรผันกับระยะห่างทางสังคมหรือระดับชั้นทางสังคมเช่นกัน คำราชาศัพท์ไทย แสดงการบดบัง อัตลักษณ์ในลักษณะการอ้างอิงถึงอวัยวะและพื้นที่ที่ต่ำที่สุดของคู่สนทนาตามช่วงชั้นของ ฐานันดรศักดิ์อย่างเป็นระบบซึ่งสะท้อนรูปแบบการสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) และการมองโลก ในแบบเฉพาะตัวและแตกต่างจากสังคมอื่น Kanita Kanasut Roengpitya (1973) สันนิษฐานว่า คำขึ้นต้น และคำลงท้าย หรือ “ข้อความสำเร็จรูป” (ready-made expressions) นั้นเกิดมาจากความเกรงกลัวและความปรารถนาที่จะทำให้พระราชวงศ์พึงพอใจ เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากถ้อยคำที่ใช้เป็นคำขึ้นต้น บทบาทของพระมหากษัตริย์ถูกมองว่าเป็นผู้คุ้มครองข้าแผ่นดิน การปรารถนาให้พระมหากษัตริย์คุ้มครองเท่ากับ เป็นการยอมรับอำนาจของพระมหากษัตริย์และบอกเป็นนัยว่าผู้พูดยอมจำนนต่ออำนาจของพระมหากษัตริย์ ดังนั้น เมื่อผู้พูดเป็นผู้เริ่มการสนทนา จึงต้องกล่าวขอโอกาสและเป็นการขอโทษในทางอ้อม ยิ่งคู่สนทนา อยู่ในลำดับสูงก็จะยิ่งต้องใช้ถ้อยคำที่สละสลวยมากขึ้นตามไปด้วย

ในตอนต่อไป ผู้วิจัยจะวิเคราะห์แจกแจงให้เห็นถึงระบบการให้เกียรติที่สะท้อนผ่านคำขึ้นต้นและ คำลงท้ายในราชาศัพทไทย โดยจะวิเคราะห์ให้เห็นโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของแต่ละคำตามลำดับชั้นของ คู่สนทนา และจะวิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่สอดคล้องกับความเชื่อและค่านิยมเรื่องการให้เกียรติ ในสังคมไทยด้วย

ผลการวิเคราะห์ (Findings)

คำขึ้นต้นและคำลงท้ายในราชาศัพท์ไทย

คำขึ้นต้นในที่นี้หมายถึงคำที่ใช้กล่าวนำเมื่อจะกล่าวรายงานด้วยวาจาอย่างเป็นทางการต่อผู้ที่พูดด้วยซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ กฤษดาวรรณ หงส์ศดารมภ์ และธีรบุษ โสศสุณิช (2551: 159) กล่าวถึงการเกริ่นนำการสนทนาว่า “ถ้อยคำที่ใช้ในการเปิดเรื่องมักจะเป็นสิ่งที่เราเรียกว่า attention getters เช่น *นี้ รุ่งมัย โทษนะคะ คีอว่า เออ นี้* รวมทั้งการกล่าวข้อความอะไรบางอย่างก่อนที่จะจะขอร้องเพื่อลดน้ำหนักของวัจนกรรม” คำขึ้นต้นที่ใช้เป็นราชาศัพท์ก็มีลักษณะดังกล่าวคือเป็นถ้อยคำที่ใช้เพื่อเรียกความสนใจของผู้ที่พูดด้วยก่อนที่จะเริ่มการสนทนา

ส่วนคำลงท้ายหมายถึงคำที่ใช้เมื่อสิ้นสุดการกล่าวรายงานต่อผู้ที่พูดด้วยซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ สุทธิกะ รอดสวัสดิ์ (2525: 36) กล่าวถึงธรรมเนียมการใช้คำขึ้นต้นและคำลงท้ายว่า “ตามธรรมดาเมื่อจะพูดกับผู้ใด เราย่อมต้องพูดอย่างไรให้เขาทราบก่อนว่าเราพูดกับเขา มิฉะนั้นเขาอาจไม่สนใจฟัง หรือเข้าใจว่าพูดกับผู้อื่น เมื่อพูดจบจะต้องมีวิธีพูดอย่างไรอย่างหนึ่ง เพื่อจะให้ผู้ฟังรู้ว่าเราพูดสิ้นเรื่องแล้ว มิฉะนั้นผู้ฟังก็ต้องเงยหูฟังอยู่เรื่อยไป การกราบบังคมทูลพระกรุณา ก็เช่นเดียวกันจะต้องมีคำขึ้นต้นและลงท้าย จากถ้อยคำราชาศัพท์ที่เป็นแบบแผนซึ่งรวบรวมไว้โดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ฉบับ พ.ศ. 2545 ซึ่งเรียบเรียงขึ้นจากเอกสารที่เขียนถึงแบบแผนราชาศัพท์หลายฉบับ ปรากฏคำขึ้นต้นลงท้ายดังนี้

ตารางที่ 1: คำขึ้นต้นและคำลงท้ายในราชาศัพท์ไทยฉบับสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ฉบับ พ.ศ. 2545

Table 1: Salutations and Closing Terms in the Thai Royal Vocabulary Compiled by the Thai National Identity Board in 2002

ผู้ที่พูดด้วย	คำขึ้นต้น	คำลงท้าย
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ	ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้า ปกกระหม่อม หรือ สรวมชีพ	ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระบรมราชกุมารี	ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบ ฝ่าละอองพระบาท	ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม หรือ ควรมิควรสุดแต่จะทรงพระกรุณา โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
สมเด็จพระเจ้าฟ้า	ขอพระราชทานทราบ ฝ่าพระบาท	ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้า โปรดกระหม่อม
พระบรมวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า ³ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า (ที่มีได้ทรงกรม)	ขอประทานทราบฝ่าพระบาท	
พระอนุวงศ์ชั้นพระวรวงศ์เธอ (ที่ทรงกรม)	กราบทูลทราบฝ่าพระบาท	ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด
พระอนุวงศ์ชั้น พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า (ที่มีได้ทรงกรม)	ทูลทราบฝ่าพระบาท	
หม่อมเจ้า	ทูลฝ่าพระบาท	แล้วแต่จะโปรด

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่านอกจากคำขึ้นต้นและคำลงท้ายจะมีความซับซ้อนลดหลั่นกันไปตามลำดับตามชั้นของพระราชาวงศ์เช่นเดียวกับคำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 แล้ว คำเหล่านี้ยังมีองค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ รวมถึงคติความเชื่อที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

³ พระบรมวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า หมายถึง พระองค์เจ้าที่เป็นพระราชโอรส-ธิดาของพระมหากษัตริย์

คำขึ้นต้นและคำลงท้ายสำหรับการกล่าวรายงานต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

• คำขึ้นต้น *ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม*

คำว่า *ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม* ถ้าดูจากรูปภาษาจัดว่าเป็นกริยาวลี ใช้กล่าวเมื่อผู้ที่พูดด้วยมีฐานันดรศักดิ์สูงสุด ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เมื่อใช้คำนี้แล้ว ไม่ต้องใช้คำว่า *สรวมชีพ* อีก กล่าวคือ ให้เลือกใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2541) คำนี้ประกอบด้วยคำว่า *ขอ เดชะ ฝ่า ละออง ธุลี พระบาท ปก เกล้า และ กระหม่อม* คำว่า *ขอ* หมายถึง ‘พูดให้เขาให้สิ่งที่ต้องการ’ คำว่า *เดชะ* หมายถึง ‘อำนาจ’ คำว่า *ฝ่าละอองธุลีพระบาท* เป็นคำเรียกแทนผู้ที่พูดด้วย มีความหมายว่า ‘ผงของฝุ่นที่ติดอยู่ที่พื้นผิวของเท้า’ คำว่า *ปก* หมายถึง ‘แผ่ออกคลุมเบื้องบน’ ส่วนคำว่า *เกล้า* และ *กระหม่อม* มีความหมายในทางเดียวกัน คือ ‘ศีรษะและส่วนที่อยู่ในตำแหน่งเกือบจะสูงที่สุดบนศีรษะ’ คำว่า *ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม* จึงมีความหมายตามรูปว่า ‘ขออำนาจของผงของฝุ่นที่ติดฝ่าเท้า (ของผู้ที่พูดด้วย) จงแผ่อู้อยู่เหนือศีรษะ’ ความหมายที่ปรากฏนี้สะท้อนให้เห็นแนวคิดที่น่าสนใจ 2 ประการ ได้แก่

1) แนวคิดเรื่องการขออำนาจคุ้มครองชีวิตผู้พูด

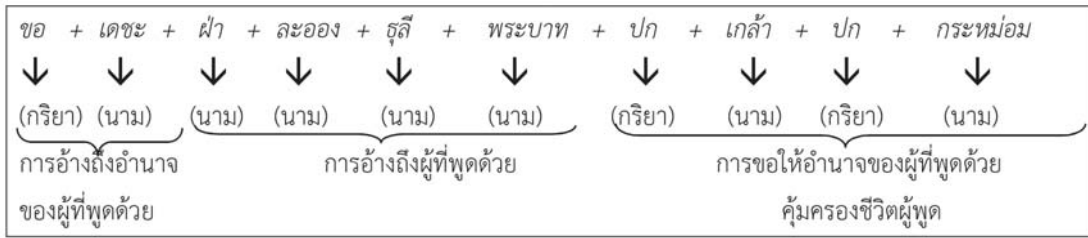
คำขึ้นต้นคำนี้แสดงความหมายที่ผู้พูดวิงวอนขออำนาจของผู้ที่พูดด้วย เห็นได้จากคำว่า *ขอเดชะ* ซึ่งแปลว่า ‘ขออำนาจ’ เจ้าของอำนาจนี้คือ *ฝ่าละอองธุลีพระบาท* ซึ่งเป็นคำเรียกแทนผู้ที่พูดด้วย ในลักษณะเคารพ อำนาจนั้นมีลักษณะ *ปกเกล้าปกกระหม่อม* คือแผ่คลุมอยู่เหนือผู้พูด คำว่า *เกล้า* และ *กระหม่อม* เป็นคำอ้างถึงตัวผู้พูดในลักษณะแสดงความเคารพต่อผู้ที่พูดด้วย ส่วนการที่ขอให้อำนาจแผ่คลุมศีรษะของผู้พูดก็ตีความได้ว่าหมายถึงขอให้อำนาจนั้นคุ้มครองชีวิตของผู้พูด การใช้คำดังกล่าวเป็นคำเริ่มต้นการสนทนาสะท้อนว่าผู้ที่พูดด้วยมีอำนาจมหาศาลจนทำให้ผู้พูดหวั่นเกรง ดังนั้น ก่อนที่จะกล่าวรายงานจึงต้องเรียกความสนใจของผู้ที่พูดด้วยก่อนโดยการอ้างถึงอำนาจของบุคคลผู้นั้นเพื่อแสดงว่าผู้พูดตระหนักถึงอำนาจดังกล่าว อำนาจที่ว่านี้หมายถึงอำนาจในฐานะผู้ปกครองซึ่งมีสิทธิ์ขาดในแผ่นดินและในฐานะเทวราชา ดังได้กล่าวไว้ก่อนหน้าว่าราชาศัพท์ปรากฏใช้ครั้งแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา (ม.ล.ปีย์ มาลากุล, 2507) ในสมัยนั้นปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งอำนาจการตัดสินใจเด็ดขาดเป็นของพระเจ้าแผ่นดินทั้งพระเจ้าแผ่นดินยังเป็นสมมติเทพ⁴ (จรรยา สุภาพ และรุ่งพงษ์ ชัยนาม, 2527: 514) ในแง่หนึ่งอำนาจของ

⁴ มีผู้แสดงความเห็นเกี่ยวกับ *เทพ* ที่ปรากฏในคำว่า *สมมติเทพ* หรือ *เทวราชา* แตกต่างกันไป คือ มีทั้งที่เห็นว่าเทพในที่นี้หมายถึงพระอินทร์ตามความเชื่อของพุทธศาสนานิกายหินยานที่มีอิทธิพลอย่างมากในดินแดนที่เป็นประเทศไทย (จรรยา สุภาพ และรุ่งพงษ์ ชัยนาม, 2527) หรือหมายถึงเทพเจ้าทั้ง 3 พระองค์ในศาสนาฮินดู ได้แก่ พระวิษณุ พระศิวะ และพระพรหม เห็นได้จากสัญลักษณ์ตราพระราชลัญจกรของพระมหากษัตริย์ (คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว., 2529) หรือไม่ได้เจาะจงว่าหมายถึงเทพองค์ใดองค์หนึ่งโดยเฉพาะคืออาจหมายถึงพระผู้เป็นเจ้าในศาสนาฮินดู พระอินทร์ หรือพระพุทธเจ้าก็ได้ โดยสังเกตจากพระนามของพระมหากษัตริย์สมัยอยุธยาที่ใช้อย่างหลากหลาย (วรพร ภู่งศ์พันธุ์, 2548)

พระเจ้าแผ่นดินจึงเป็นอำนาจที่มีความศักดิ์สิทธิ์เพราะเป็นอำนาจของเทพ ดังมีหลักฐานปรากฏในกฎมณเฑียรบาลสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถว่ามีข้อความกล่าวถึงพระมหากษัตริย์ว่ามีสถานะเป็นเทวดา (วรพร ภู่งศ์พันธุ์, 2548) และในอีกแห่งหนึ่งยังเป็นอำนาจของผู้ปกครองสูงสุดในแผ่นดินซึ่งเป็นเจ้าชีวิตด้วย ดังเห็นได้จากกฎมณเฑียรบาลที่มีบัญญัติโทษที่รุนแรงและเฉียบขาด โดยเฉพาะบทกำหนดโทษต่อผู้ที่กระทำการอันเป็นภัยหรือน่าจะเป็นภัยต่อพระมหากษัตริย์มีสถานเดียวคือประหารชีวิต (จรรยา สุภาพ และรุ่งพงษ์ ชัยนาม, 2528: 515) และพระมหากษัตริย์จะให้โทษหรือเว้นโทษแก่ผู้ใดก็ได้ (วรพร ภู่งศ์พันธุ์, 2548: 250) ดังนั้น คำว่า *เดชะ* ที่ปรากฏในคำขึ้นต้นคำนี้จึงหมายถึงอำนาจอันล้นพ้นของพระมหากษัตริย์ซึ่งแผ่คลุมอยู่เหนือชีวิตของผู้พูด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นอำนาจที่สามารถชี้เป็นชี้ตายผู้พูดได้แม้ว่าการใช้อำนาจของกษัตริย์จะถูกควบคุมไว้แล้วด้วยทศพิธราชธรรมก็ตาม การที่ผู้พูดกล่าวคำขึ้นต้นนี้ก่อนที่จะเริ่มต้นรายงานเรื่องใดแก่ผู้ที่พูดด้วยซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ จึงแสดงว่าผู้พูดตระหนักว่าชีวิตของตนขึ้นอยู่กับพระมหากษัตริย์และแปลความได้ว่าผู้พูดไม่แน่ใจว่าข้อความที่จะกล่าวออกไปจะส่งผลอย่างไรต่อชีวิตของตน คำขึ้นต้นว่า *ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม* จึงแสดงถึงการที่ผู้พูดตระหนักถึงอำนาจของผู้ที่พูดด้วยเพื่อขอความเมตตาหากผู้พูดกล่าวสิ่งใดที่อาจทำให้อีกฝ่ายไม่พึงพอใจ ลักษณะนี้แสดงถึงความเคารพผู้ที่พูดด้วยอย่างมาก

2) การใช้คำอ้างถึงผู้พูดและผู้ที่ถูกด้วย

นอกจากคำว่า *ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม* จะมีความหมายว่าขออำนาจของผู้ที่พูดด้วยให้คุ้มครองชีวิตของผู้พูดแล้ว คำนี้ยังปรากฏการอ้างถึงผู้พูดและผู้ที่ถูกด้วย เห็นได้จากมีคำว่า *ฝ่าละอองธุลีพระบาท* ซึ่งหมายถึง ‘ผงของฝุ่นที่ติดฝ่าเท้า (ของผู้ที่พูดด้วย)’ คำนี้อ้างถึงผู้ที่ถูกด้วยในลักษณะแสดงความเคารพ เนื่องจากอ้างถึง ‘สิ่งที่เล็กที่สุดซึ่งติดอยู่ที่อวัยวะด้านล่างสุดของร่างกาย’ ซึ่งมีลักษณะเป็นการหลีกเลี่ยงที่จะเอ่ยถึง ‘ฝ่าเท้า’ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายอีกฝ่ายโดยตรง โดยอ้างถึง ‘ผงของฝุ่น’ ที่ติดอยู่ที่ร่างกายก่อนที่จะเอ่ยถึง ‘เท้า’ แทน ลักษณะนี้คล้ายกับคำสรรพนามราชาศัพท์บุรุษที่ 2 ที่ใช้ว่า *ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท* เป็นคำเรียกแทนผู้ที่พูดด้วยซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์และสมเด็จพระบรมราชาธิราช ส่วนคำที่ใช้อ้างถึงผู้พูดที่ปรากฏในคำขึ้นต้นคำนี้คือคำว่า *เกล้า* และ *กระหม่อม* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในคำสรรพนามราชาศัพท์บุรุษที่ 1 หมายถึง ‘ศีรษะและส่วนที่อยู่เกือบจะสูงที่สุดของศีรษะผู้พูด’ การใช้ทั้งสองคำนี้จึงเท่ากับเรียกแทนตัวผู้พูดเองโดยอ้างถึงส่วนที่อยู่สูงที่สุดในร่างกายและถือว่าเป็นส่วนที่ดีที่สุดของผู้พูด ดังนั้น จึงเท่ากับเป็นการแสดงความเคารพแบบหนึ่งเช่นกัน แผนภูมิข้างล่างแสดงองค์ประกอบของคำขึ้นต้น *ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม*

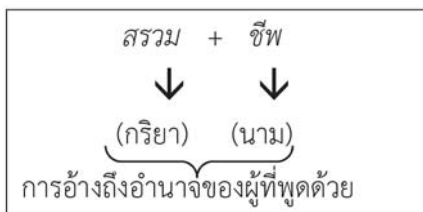

แผนภูมิที่ 1: องค์ประกอบของคำขึ้นต้น *ขอเดชะฝ่าละอองธูลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม*

Figure 1: Components of the salutation *kh๑๑deecha faala๑๑thuliiphraabaat pokklawpokkram๑๑m*

• คำขึ้นต้น *สรวมชีพ*

คำว่า *สรวมชีพ* ถ้าดูจากรูปภาษา จัดว่าเป็นกริยาวลี ใช้กล่าวเมื่อผู้ที่พุดด้วยมีฐานันดรศักดิ์สูงสุดคือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถเช่นเดียวกับคำว่า *ขอเดชะฝ่าละอองธูลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม* แต่ในการใช้จริงนั้น ต้องเลือกใช้คำใดคำหนึ่ง คำนี้ประกอบด้วยคำว่า *สรวม* และ *ชีพ* คำว่า *สรวม* เป็นคำกริยาแปลว่า ‘ขอ’ คำนี้เป็นคำยืมมาจากภาษาเขมรโบราณว่า *สรวม* หรือ *โสม* ภาษาเขมรปัจจุบันใช้ว่า *สุม* (จิตร ภูมิศักดิ์, 2529; ศานติ ภักดีคำ, 2549) ส่วนคำว่า *ชีพ* เป็นคำนามมีความหมายว่า ‘ชีวิต’ คำว่า *สรวมชีพ* จึงมีความหมายตามรูปว่า ‘ขอชีวิต’ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (2508: 62) มีพระบรมราชาธิบายเรื่องนี้ไว้ว่า คำว่า *สรวมชีพ* ใช้ได้เฉพาะพระเจ้าแผ่นดินเท่านั้น เนื่องจาก “...ท่านทั้งหลายนั้นจะลงอาชญาประหารชีวิตผู้หนึ่งผู้ใดไม่ได้ จึงใช้แต่พระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งทรงพระบรมเดชานุภาพอาจจะประหารชีวิตได้” ความหมายตามรูปที่ปรากฏนี้สะท้อนทัศนคติในลักษณะเดียวกันกับคำว่า *ขอเดชะฝ่าละอองธูลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม* กล่าวคือ ผู้พุดเริ่มต้นการสนทนากล่าวเรียกความสนใจของผู้ที่พุดด้วยโดยใช้ถ้อยคำวิงวอนขอชีวิต ซึ่งแสดงการตระหนักถึงอำนาจของผู้ที่พุดด้วยและตระหนักว่าอีกฝ่ายมีสถานะเป็นเจ้าของชีวิตของตนเพราะพระมหากษัตริย์สามารถตัดสินความเป็นความตายของตนได้ การใช้คำขึ้นต้นเช่นนี้จึงมีสาเหตุมาจากความเกรงกลัวอำนาจของผู้ที่พุดด้วยและเกรงว่าตนจะถูกกลโหดถึงชีวิตหากทำให้อีกฝ่ายไม่พึงพอใจ มโนทัศน์เช่นนี้เป็นการแสดงความเคารพต่อผู้ที่พุดด้วยอย่างมาก แผนภูมิข้างล่างแสดงองค์ประกอบของคำขึ้นต้น *สรวมชีพ*

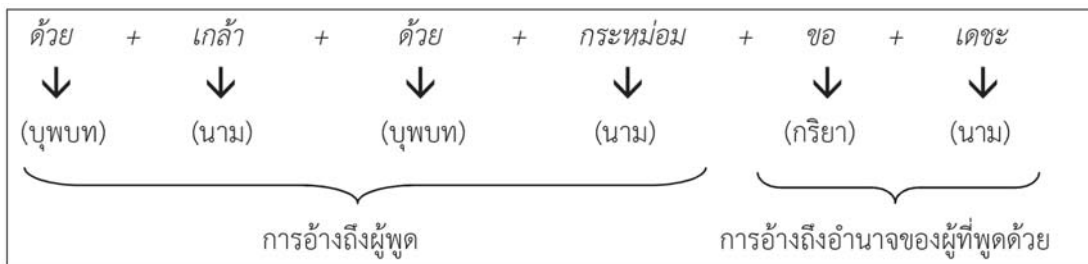
แผนภูมิที่ 2: องค์ประกอบของคำขึ้นต้น *สรวมชีพ*

Figure 2: Components of the Salutation *suamchiip*

• คำลงท้าย *ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ*

คำว่า *ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ* เมื่อดูจากรูปภาษาจัดว่าเป็นบุพบทวลีและกิริยาวลี ใช้กล่าวเมื่อผู้ที่พูดด้วยมีฐานันดรศักดิ์สูงสุด ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ คำนี้ประกอบด้วยคำว่า *ด้วย* *เกล้า* *กระหม่อม* *ขอ* และ *เดชะ* เมื่อประกอบกันแล้วมีความหมายตามรูปว่า ‘ด้วยศิริษะและส่วนที่อยู่ในตำแหน่งเกือบจะสูงที่สุดของศิริษะ ขออำนาจ’ คำลงท้ายคำนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบทางความหมาย 2 ส่วน ได้แก่ 1) การอ้างถึงผู้พูด ได้แก่ คำว่า *เกล้า* และ *กระหม่อม* ซึ่งหมายถึง ‘ศิริษะและส่วนที่อยู่ในตำแหน่งเกือบจะสูงที่สุดของศิริษะ’ 2) การอ้างถึงอำนาจของผู้ที่พูดด้วย ในคำว่า *ขอเดชะ* ซึ่งมีความหมายตามรูปว่า ‘ขออำนาจ’ อำนาจในที่นี้หมายถึงอำนาจของผู้ที่พูดด้วยในฐานะที่เป็นทวารราชาและในฐานะผู้มีอำนาจสูงสุดในแผ่นดินซึ่งสามารถขึ้นชี้ตายราษฎรในแผ่นดินได้ดังที่วิเคราะห์ไว้ในคำขึ้นต้น

คำว่า *ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ* เป็นคำที่ใช้กล่าวเมื่อผู้พูดสิ้นสุดการกล่าวรายงาน และมีความหมายว่า ‘ด้วยศิริษะและส่วนที่อยู่ในตำแหน่งเกือบจะสูงที่สุดของศิริษะ ขออำนาจ’ เมื่อวิเคราะห์โดยพิจารณาจากตำแหน่งการใช้คำลงท้ายและความหมายตามรูปดังกล่าวแล้ว คำลงท้ายคำนี้แสดงนัยว่าเรื่องราวทั้งหมดที่ผู้พูดได้กล่าวรายงานไปนั้น ผู้พูดรายงานหรือพูด “ด้วยศิริษะ” (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประพจน์ อัครวิรุฬหการ, 26 เมษายน 2553) เมื่อพิจารณาตามนัยนี้ รูปภาษาดังกล่าวจึงสะท้อนว่าผู้พูดใช้ศิริษะซึ่งเป็นส่วนที่ดีที่สุดของตนในการพูดกับคู่สนทนา แต่นอกจากนี้แล้ว ยังมองได้ว่าผู้พูดกล่าวรายงานโดยใช้ศิริษะซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของตนเป็นหลักประกันว่าข้อความที่กล่าวออกไปทั้งหมดนั้นเป็นความจริง และใช้ศิริษะนี้ “ขออำนาจ” ของผู้ที่พูดด้วย (ซึ่งแฝงอยู่เหนือศิริษะของผู้พูด) ให้คุ้มครองชีวิตหรือไว้ชีวิตผู้พูดถ้าหากข้อความนั้นทำให้ไม่เป็นที่พอใจ เนื่องจากผู้พูดตระหนักดีว่าผู้ที่พูดด้วยซึ่งคือพระมหากษัตริย์นั้นสามารถใช้อำนาจลงโทษประหารชีวิตได้ การกล่าวขออำนาจนี้จึงมีนัยแสดงการตระหนักรู้ถึงอำนาจและเป็นการขอความเมตตาไปในคราวเดียวกัน แผนภูมิข้างล่างแสดงองค์ประกอบของคำลงท้าย *ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ*

แผนภูมิที่ 3: องค์ประกอบของคำลงท้าย *ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ*

Figure 3: Components of the Closing Term *duayklaw duaykramom kawwdecha*

คำขึ้นต้นและคำลงท้ายสำหรับการกล่าวรายงานต่อสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระบรมราชกุมารี

• คำขึ้นต้น *ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบบฝ่าละอองพระบาท*

คำว่า *ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบบฝ่าละอองพระบาท*⁵ ตามรูปภาษาจัดเป็นกริยาวลี มีความหมายตามรูปว่า ‘ขอกราบบอกให้ฟังที่ติดฝ่าเท้ารู้’ ใช้กล่าวเมื่อผู้ที่พูดด้วยมีฐานันดรศักดิ์รองจากชั้นสูงสุด ได้แก่ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารและสมเด็จพระบรมราชกุมารี คำนี้มีลักษณะเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียง (serial verb construction) แสดงวัตถุประสงค์ของการกระทำ ประกอบด้วย คำกริยา 6 คำ ได้แก่ คำว่า ขอ พระราชทาน กราบ บังคม ทูล และทราบบ คำกริยาเหล่านี้สามารถจัดกลุ่มโดยพิจารณาจากตำแหน่งที่ปรากฏและความหมายที่ใกล้เคียงกันได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

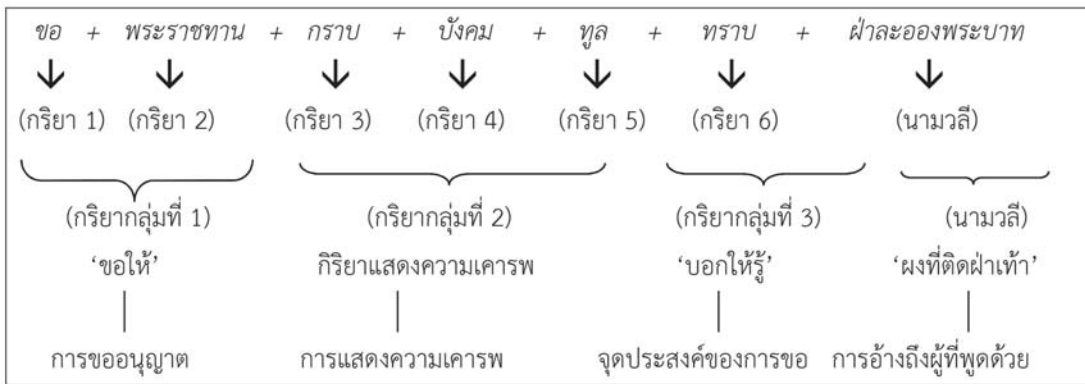
คำกริยากลุ่มที่ 1 *ขอพระราชทาน* มีความหมายในลักษณะที่คำกริยาตัวที่ 2 เป็นผลจากคำกริยาตัวที่ 1 กล่าวคือ คำว่า *พระราชทาน* ซึ่งแปลว่า ‘ให้’ เป็นผลมาจากคำกริยา *ขอ* คำกริยากรุปนี้มี ความหมายว่า ‘ขอให้’

คำกริยากรุปที่ 2 *กราบบังคม* มีความหมายในลักษณะที่คำกริยาทั้งหมดในกลุ่มมีความหมายคล้ายกัน คือมีความหมายว่า ‘แสดงความเคารพด้วยการประนมมือขึ้นเสมอหน้าผากแล้วน้อมศีรษะลงจดพื้น’

คำกริยากรุปที่ 3 *ทูลทราบบ* มีความหมายในลักษณะที่คำกริยาตัวที่ 2 เป็นผลจากคำกริยาตัวที่ 1 และเป็นส่วนแสดงวัตถุประสงค์ของคำกริยากรุปที่ 1 มีความหมายว่า ‘บอกให้รู้’

ส่วนองค์ประกอบสุดท้ายของคำขึ้นต้นคำนี้คือนามวลี *ฝ่าละอองพระบาท* ซึ่งมีความหมายว่า ‘ผงที่ติดฝ่าเท้า’ เป็นการอ้างถึงผู้ที่พูดด้วย เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์ดังกล่าว พบว่า แสดงความหมาย 4 ส่วน ได้แก่ การขออนุญาต การแสดงความเคารพ การแสดงจุดประสงค์ของการขอ และการอ้างถึงผู้ที่พูดด้วยดังแสดงในแผนภูมิข้างล่าง

⁵ คำว่า *ทราบบฝ่าละอองพระบาท* หมายถึง ‘รู้’ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2520 ใน แสงศิลป์ แผงเอมและจำนงค์ ทองประเสริฐ, 2527) แต่ในการวิเคราะห์นี้ ผู้วิจัยได้จัดให้เป็นส่วนเดียวกันกับกริยาวลีก่อนหน้า คือ *ขอพระราชทานกราบบทูล* เนื่องจากพิจารณาว่าถ้อยคำทั้งหมดเป็นหน่วยเดียวกัน

แผนภูมิที่ 4: องค์ประกอบของคำขึ้นต้น *ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาท*

Figure 4: Components of the Salutation *khwəwphraaatchathann kraapbaŋkhomthuuŋ saap faalaawŋphrabaat*

การขออนุญาต

องค์ประกอบแรกของคำว่า *ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาท* คือ การขออนุญาต องค์ประกอบนี้ประกอบด้วยคำกริยา 2 คำ คือ คำว่า *ขอ* และคำว่า *พระราชทาน* คำว่า *ขอ* เป็นคำกริยา หมายถึง ‘พูดให้เขาให้สิ่งที่ต้องการ’ ส่วนคำว่า *พระราชทาน* เป็นคำกริยาราชาศัพท์ใช้กับผู้ซึ่งมีฐานันดรศักดิ์ตั้งแต่ชั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจนถึงสมเด็จพระบรมราชากุมารี มีความหมายว่า ‘มอบให้’ คำว่า *ขอพระราชทาน* จึงมีความหมายตามรูปว่า ‘ขอให้’ นำสังเกตว่าในองค์ประกอบของการขอมีคำกริยาแสดงอาการของทั้งผู้พูดและผู้ที่ถูกพูดด้วยปรากฏอยู่ด้วย กล่าวคือ คำว่า *ขอ* เป็นคำกริยาแสดงอาการของผู้พูด ส่วน *พระราชทาน* เป็นคำกริยาแสดงอาการของผู้ที่ถูกพูดด้วย คำกริยาแสดงอาการของผู้ที่ถูกพูดด้วยจะแสดงความหมายที่เป็นผลที่เกิดขึ้นจากคำกริยาแสดงอาการของผู้พูด ในกรณีนี้ คำว่า *พระราชทาน* เป็นคำกริยาแสดงอาการของผู้ที่ถูกพูดด้วย มีความหมายว่า ‘ให้’ ซึ่งจะเห็นได้ว่าคำกริยาคำนี้เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้พูดกล่าวคำกริยา *ขอ* โดยคำว่า *ขอ*⁶ ถูกนำมาใช้เพื่อลดทอนน้ำหนักของวัจนกรรมเพื่อไม่ให้ดูเหมือนว่าผู้พูดแสดงการกระทำนั้น (หรือ “ขอ”) แต่ฝ่ายเดียวต่อผู้ซึ่งเป็นที่เคารพ แต่มีการแสดงปฏิกริยาโต้ตอบ (หรือ “ให้”) ของอีกฝ่ายด้วย จึงทำให้การกระทำของผู้พูดหรือในกรณีนี้คือ “การขอ” ดูเบาบางลง อันเท่ากับเป็นการบดบังอัตลักษณ์ของผู้พูด ทั้งยังไม่ดูเป็นการคุกคามผู้ที่พูดด้วยอีกด้วย

⁶ ทางด้านงานวิจัยนั้น มีผู้ศึกษาการแสดงความสุภาพในภาษาไทยโดยกล่าวถึงคำว่า *ขอ* ว่าเป็นคำที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพและสื่อความหมายในเชิงแสดงความถ่อมตนของผู้พูด ได้แก่ เยาวลักษณ์ กระแสสินธุ์ (2529) และวิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2536) โดยทั้งสองพบว่าคำว่า *ขอ* ถูกใช้เพื่อแสดงความถ่อมตนของผู้พูดโดยมีความหมาย 2 ลักษณะ ได้แก่ ‘ขออภัย’ และ ‘ขออนุญาต’

การแสดงความเคารพ

องค์ประกอบนี้คือคำว่า *กราบบังคม* ประกอบด้วยคำกริยาแสดงการกระทำ 2 คำ คือ คำว่า *กราบ* หมายถึง ‘แสดงความเคารพด้วยการนั่งประนมมือขึ้นเสมอหน้าผากแล้วน้อมศีรษะลงจดพื้น’ ส่วนคำว่า ‘บังคม’ นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ระบุว่าเป็นคำกริยา หมายถึง การแสดงความเคารพพระมหากษัตริย์ และพระบรมราชวงศ์ชั้นสูง คำนี้เป็นคำยืมจากภาษาเขมรว่า *บงคฺ* แปลว่า ‘ทำให้มีอร่วมกัน’ ซึ่งหมายถึงทำความเคารพ (กาญจนา นาคสกุล, 2502: 68) คำว่า *กราบบังคม* จึงมีความหมายตามรูปว่า ‘แสดงความเคารพด้วยการนั่งประนมมือขึ้นเสมอหน้าผากแล้วน้อมศีรษะลงจดพื้น’ ซึ่งเป็นถ้อยคำที่แสดงความเคารพต่อผู้ที่พูดด้วยอย่างมากเนื่องจากปรากฏคำกริยาที่แสดงการทำความเคารพถึง 2 คำเรียงกัน

งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าคำว่า *กราบ* ถูกใช้เป็นคำแสดงความสุภาพร่วมกับคำอื่นในประโยค (เยาวลักษณ์ กระแสสินธุ์, 2529; วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์, 2536) เช่น *กราบเรียน กราบลา* เป็นต้น ด้วยเหตุที่การกราบเป็นการแสดงอาการเคารพนับถืออย่างสูงมากกว่าการไหว้ซึ่งเห็นได้จากที่เรากราบพระหรือกราบผู้ใหญ่ แต่ไหว้คนทั่วไป การที่ภาษาไทยนิยมใช้คำว่า *กราบ* นำหน้าคำกริยาอื่น ๆ จึงมีนัยแสดงการกราบด้วยภาษาแทนที่จะกราบด้วยการกระทำ ซึ่งเท่ากับแสดงความนอบน้อมของผู้พูด (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์, 2536)

การแสดงจุดประสงค์ของการขอ

องค์ประกอบลำดับที่สาม คือ การแสดงจุดประสงค์ของการขอ ประกอบด้วยคำกริยา 2 คำ ได้แก่ คำว่า *ทูล* เป็นคำกริยาแสดงการกระทำหมายถึง ‘บอกหรือกล่าว’ และคำว่า *ทราบ* เป็นคำกริยาแสดงสภาพมีความหมายว่า ‘รู้’ คำว่า *ทูลทราบ* จึงมีความหมายตามรูปว่า ‘บอกให้รู้’ ซึ่งเป็นการแสดงวัตถุประสงค์ของคำกริยากลุ่มที่ 1 *ขอพระราชทาน* จะเห็นได้ว่าคำกริยาในกลุ่มนี้มีลักษณะเดียวกันกับคำกริยากลุ่มที่ 1 คือ ปรากฏคำกริยาแสดงอาการของทั้งผู้พูดและผู้ฟังด้วย โดยคำกริยาแสดงอาการของผู้ที่พูดด้วยเป็นผลมาจากคำกริยาแสดงอาการของผู้ฟัง ในกรณีนี้คือคำว่า *ทราบ* หรือ *รู้* เป็นคำกริยาแสดงสภาพที่เป็นผลจากคำกริยาแสดงการกระทำ *ทูล* หรือ *บอก* ของผู้พูด

การอ้างถึงผู้ที่พูดด้วย

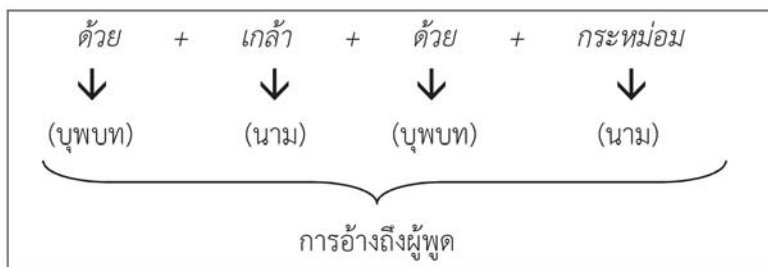
องค์ประกอบลำดับที่ 4 คือ การระบุผู้ที่พูดด้วยอัน ได้แก่ *ฝ่าละอองพระบาท* คำว่า *ฝ่าละอองพระบาท* นี้เป็นคำเรียกแทนผู้ที่พูดด้วยในลักษณะของการอ้างถึงแบบอ้อม คำนี้มีความหมายตามรูปว่า ‘สิ่งที่ติดฝ่าเท้า’ คือเป็นการเรียกผู้ที่พูดด้วยโดยอ้างถึงสิ่งที่ติดอยู่ที่เท้าของผู้นั้นแทนการกล่าวถึงเท้าโดยตรง อันที่จริงก่อนหน้านี้นี้คำว่า *ทราบฝ่าละอองพระบาท* ที่ปรากฏในคำขึ้นต้นคำนี้ เคยมีการใช้ว่า *ทราบใต้ฝ่าละอองพระบาท* มาก่อน แต่ภายหลังนิยมนำคำว่า *ใต้* ออกไป (กระทรวง ศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2541: 147) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า คำว่า *ฝ่าละอองพระบาท* และ *ใต้ฝ่าละอองพระบาท* เป็นคำเดียวกัน การเรียกอีกฝ่าย

ด้วยคำที่แสดงให้เห็นการหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงอวัยวะหรือร่างกายของผู้ที่พูดด้วยซึ่งสูงกว่าเท้าขึ้นไปเช่นนี้ถือ
เป็นลักษณะเฉพาะของการแสดงการให้เกียรติของคนไทย ในกรณีของคำขึ้นต้นคำนี้ จะสังเกตได้ว่าคำที่อ้างถึง
ผู้ที่พูดด้วยมีลักษณะอ้างถึงสิ่งที่เข้าใกล้ร่างกายของผู้ที่พูดด้วยมากขึ้นเมื่อเทียบกับคำว่า *ฝ่าละอองธุลีพระบาท*
หรือ *ฝ่าพระบาท* ที่ติดฝ่าเท้า ที่ปรากฏในคำขึ้นต้นว่า *ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม*
ซึ่งใช้กับผู้พูดด้วยซึ่งมีฐานันดรศักดิ์สูงสุด

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับลำดับของการแสดงการให้เกียรติ คือ ในคำว่า *ขอเดชะฝ่าละออง
ธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม* ซึ่งเป็นคำขึ้นต้นที่ใช้กับพระมหากษัตริย์และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
นอกจากจะปรากฏการใช้คำอ้างถึงผู้ที่พูดด้วยแล้ว ยังปรากฏการใช้คำอ้างถึงตัวผู้พูด ซึ่งได้แก่คำว่า
“...เกล้า...กระหม่อม” แต่ในคำขึ้นต้นคำนี้ซึ่งใช้กับผู้พูดด้วยซึ่งมีฐานันดรศักดิ์รองลงมา กลับไม่ปรากฏ
การอ้างถึงผู้พูดแล้ว องค์ประกอบที่ขาดหายไปนี้แสดงถึงความละเอียดซับซ้อนของรูปภาพที่ลดน้อยลง
และกล่าวได้ว่าเป็นการสะท้อนระดับของการให้เกียรติที่ลดลงตามไปด้วย

• **คำลงท้าย ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม**

คำว่า *ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม* นี้ประกอบด้วยคำว่า ด้วย เกล้า และกระหม่อม คำลงท้ายคำนี้
มีองค์ประกอบทางความหมายเพียง 1 ส่วน คือ การอ้างถึงผู้พูดโดยใช้คำว่า *ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม* ซึ่ง
มีความหมายตามรูปว่า ‘ด้วยศรัทธาและส่วนที่อยู่ในตำแหน่งเกือบจะสูงที่สุดของศรัทธา’ ความหมายตามรูป
ของคำลงท้ายคำนี้เป็นไปในลักษณะเดียวกับคำลงท้ายคำที่ผ่านมา คือ ผู้พูดใช้ศรัทธาซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่สุดใน
ในทางกายภาพของตนในการกล่าวรายงานกับคู่สนทนา และแสดงนัยว่าผู้พูดได้ใช้ศรัทธานี้เป็นสิ่งยืนยันว่า
สิ่งที่กล่าวรายงานไปนั้นเป็นความจริง แต่คำลงท้ายคำนี้มีความแตกต่างจากคำที่ผ่านมาตรงที่มีองค์ประกอบ
ลดลง 1 ส่วน โดยไม่ปรากฏองค์ประกอบที่แสดงความหมายการขออำนาจมาคุ้มครองชีวิตผู้พูดอย่างในคำ
ที่ผ่านมา แผนภูมิข้างล่างแสดงองค์ประกอบของคำลงท้าย *ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม*

แผนภูมิที่ 5: องค์ประกอบของคำลงท้าย *ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม*

Figure 5: Components of the Closing Term *duayklaw duaykramom*

• คำลงท้าย *ควรมิควรสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม*

คำว่า *ควรมิควรสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม* มีองค์ประกอบ ดังนี้ (1) ควร (2) มิ (3) ควร (4) สุดแต่ (5) จะ (6) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม เมื่อพิจารณาจากรูปภาษาจะเห็นว่าคำลงท้ายคำนี้ประกอบด้วยกริยา 3 กลุ่ม ได้แก่ กริยาวลีกลุ่มที่ 1 คือ *ควรมิควร* มีความหมายตามรูปภาษาว่า ‘เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม’ กริยาวลีกลุ่มที่ 2 คือ *สุดแต่* มีความหมายตามรูปภาษาว่า ‘ขึ้นอยู่กับ’ และกริยาวลีกลุ่มที่ 3 คือ *จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม*⁷ มีความหมายตามรูปภาษาว่า ‘จะกรุณาขอขอรخصและขอส่วนที่เกือบจะสูงที่สุดของขอรخص’ คำกริยาทั้ง 3 กลุ่มนี้ประกอบกันแล้วมีความหมายตามรูปภาษาว่า ‘เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมขึ้นอยู่กับจะกรุณาขอขอรخصและขอส่วนที่เกือบจะสูงที่สุดของขอรخص’ จะเห็นได้ว่ากริยาทั้ง 3 กลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่กริยากริยาที่ 1 *ควรมิควร* ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน ส่วนกริยากริยาที่ 2 *สุดแต่* ทำหน้าที่เป็นกริยา และกริยากริยาที่ 3 *จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม* ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็ม⁸ ดังจะกล่าวถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ตามลำดับต่อไปนี้

1. กริยากริยาที่ 1 *ควรมิควร*

กริยากริยาที่มีมีความหมายตามรูปว่า ‘เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม’ ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานของประโยค แต่จะเห็นได้ว่ามีการละหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานของคำกริยา *ควร* ออกไป ซึ่งหากพิจารณาดำแหน่งของคำลงท้ายแล้ว จะพบว่าคำลงท้ายปรากฏตามหลังเรื่องราวที่ผู้พูดได้กล่าวรายงานไปแล้ว ดังนั้น ประธานของคำกริยา *ควร* ที่ถูกละไปคือเรื่องราวที่ได้รายงานไปก่อนหน้านี้ (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประพจน์ อัครวิรุฬหการ, 26 เมษายน 2553) ด้วยเหตุนี้องค์ประกอบนี้จึงมีความหมายตามนัยว่า ‘(เรื่องราวที่ได้รายงานไป) เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม’

2. กริยากริยาที่ 2 *สุดแต่*

คำว่า *สุดแต่* เป็นคำกริยาที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า *แล้วแต่*⁹ คือแปลว่าขึ้นอยู่กับหรือตามใจ แต่คำว่า *สุดแต่* เป็นคำที่มีระดับของความสุภาพและเป็นทางการมากกว่า

⁷ คำว่า *โปรด* มีความหมายว่า ‘ขอ’ ดังปรากฏว่าในสมัยก่อนใช้คำว่า *ขอเกล้าขอขบกระหม่อม* (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประพจน์ อัครวิรุฬหการ, 26 เมษายน 2553)

⁸ ส่วนเติมเต็ม (complement) คือ หน่วยภาษาที่ทำหน้าที่ช่วยให้ประโยคสมบูรณ์ แต่ไม่ใช่กรรม ส่วนเติมเต็มเป็นหน่วยที่ประโยคต้องมี มักตามหลังกริยาและสอดคล้องกับคำกริยา เช่น *ครู* ใน *เขาเป็นครู* (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง และสรัญญา เศวตมาลย์, 2546: 551)

⁹ มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ (2546) ศึกษาคำว่า *แล้ว* ในเชิงประวัติ พบว่าเมื่อคำว่า *แล้ว* ซึ่งเป็นคำกริยาปรากฏร่วมกับคำว่า *แต่* จะมีความหมายว่าขึ้นอยู่กับหรือตามใจ โดยมีตำแหน่งตามหลังนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานของประโยคหรือตามหลังคำเชื่อมอนุพจน์ของประโยคผสมและประโยคซับซ้อน โดยหน่วยที่ปรากฏตามมาได้มีทั้งนามวลีและกริยาวลี ตัวอย่างเช่น “หนังสือทั้งหลายเหล่านี้ จะทรงเห็นควรลงพิมพ์ฉบับใดฤฯทั้งสิ้นก็แล้วแต่จะโปรด ไม่เป็นที่ขัดขวางอันใด...” (พระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์รัชกาลที่ 5 ฉบับที่ 6)

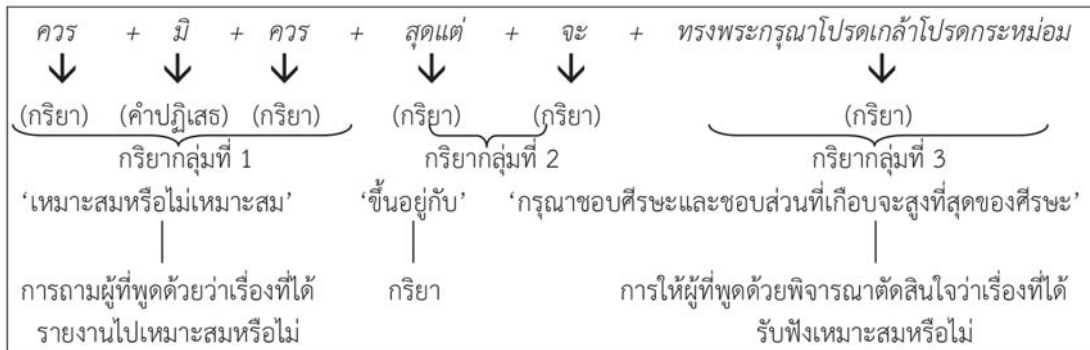
3. กริยากลุ่มที่ 3 จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

กริยากลุ่มนี้ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยา *สุดแต่* ส่วนความหมายของ *ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม* นั้น วรรณท์ อักษรพงศ์ (2529: 270) อธิบายการใช้คำว่า *ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ - โปรดเกล้าฯ - โปรด* ไว้ว่า

“คำทั้ง 3 นี้ จะแปลว่า “สงเคราะห์” ก็เมื่อเนื้อความในประโยคนั้นแสดงว่า บทประธาน “ไป” หรือ “ทำ” หรือ “ให้” ด้วยความกรุณา เช่น การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสงเคราะห์ในการเผาศพผู้ใดผู้หนึ่งก็ใช้ว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเพลิงศพ...” แต่ถ้าใช้ในความหมายว่า ชอบรัก เอ็นดู สังเกตว่าทุกพระองค์ใช้คำว่า “โปรด” คำเดียว เช่น “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์มาก”

จากคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า หากจะใช้คำกริยาราชศัพท์ที่มีความหมายว่า ‘ชอบ’ ‘รัก’ หรือ ‘เอ็นดู’ นั้นจะใช้คำว่า *โปรด* กับพระบรมวงศานุวงศ์ทุกชั้น ส่วนคำว่า *ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม* ใช้ในความหมายว่า ‘สงเคราะห์’ แต่ในการวิเคราะห์นี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความหมายตามรูปของคำทุกคำที่ปรากฏ ดังนั้น จึงได้แปลความหมายของคำนี้ว่า ‘กรุณาชอบศิระและชอบส่วนที่เกือบจะสูงที่สุดของศิระ’

องค์ประกอบทั้งสามรวมกันแล้วมีความหมายตามรูปว่า ‘เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมขึ้นอยู่กับจะกรุณาชอบศิระและชอบส่วนที่เกือบจะสูงที่สุดของศิระ’ ซึ่งอาจพิจารณาลักษณะการให้เกียรติที่สะท้อนจากคำลงท้ายคำนี้ได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับคำ และระดับความหมาย ในด้านระดับคำนั้น จะเห็นได้ว่าคำที่ปรากฏในคำลงท้ายคำนี้ ได้แก่ คำว่า *กรุณา* และคำว่า *โปรด* เป็นคำที่สื่อความหมายว่าคุณสนทนาเป็นฝ่ายมีอำนาจที่จะตัดสินใจว่าจะกระทำการใดต่อผู้พูด กล่าวคือ จะให้ความกรุณา หรือจะชอบหรือไม่หากเรื่องและผู้พูดได้รายงานไปนั้นไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งคำว่า *ชอบ* ในที่นี้คือการไม่ลงโทษผู้พูด (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประพจน์ อัครวิรุฬหาร, 26 เมษายน 2553) ลักษณะเช่นนี้สะท้อนว่าผู้พูดอยู่ในสถานภาพที่ต่ำกว่า ดังนั้น จึงต้องแสดงความเคารพด้วยการใช้คำที่แสดงว่าตนตระหนักถึงสถานภาพและอำนาจที่เหนือกว่าของคุณสนทนา และตนเป็นผู้อยู่ใต้อำนาจนั้น ส่วนในระดับความหมาย เมื่อพิจารณาความหมายโดยรวมแล้ว จะเห็นได้ว่าคำลงท้ายคำนี้มีนัยที่ผู้พูดแสดงความเคารพต่อผู้ที่พูดด้วย เนื่องจากคำลงท้ายคำนี้สื่อความหมายว่าผู้พูดไม่ได้ยืนยันว่าสิ่งที่ตนได้กล่าวรายงานไปนั้นเหมาะสมหรือดีแล้ว แต่ให้ผู้พูดด้วยเป็นฝ่ายพิจารณาเองว่าเหมาะสมหรือไม่ อันแสดงว่าผู้พูดตระหนักถึงอำนาจและสถานภาพที่เหนือกว่าของผู้ที่พูดด้วย จึงใช้ถ้อยคำลงท้ายในลักษณะออกตัวดังกล่าวเพื่อลดความเด่นชัดของสิ่งที่ผู้พูดแผนภูมิข้างล่างแสดงองค์ประกอบของคำลงท้ายนี้

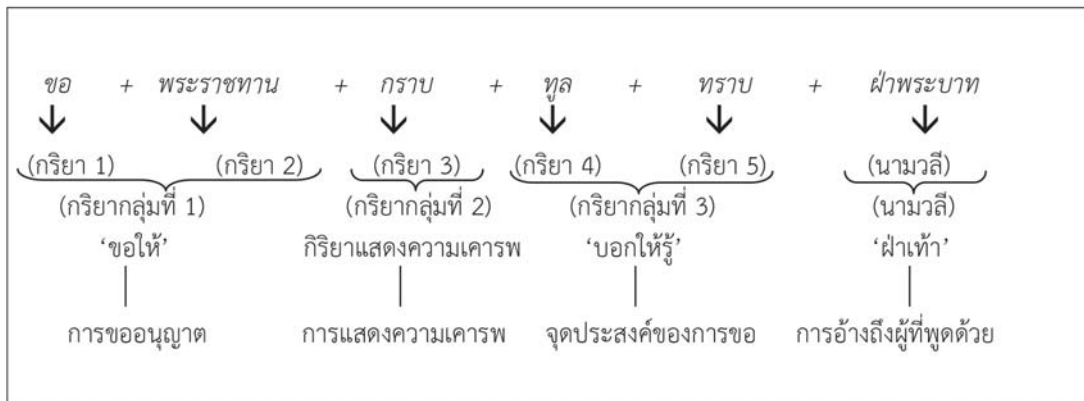
แผนภูมิที่ 6: องค์ประกอบของคำลงท้าย *ควรมิควรสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม*

Figure 6: Components of the Closing Term *khuanmikhuan suttaeacasophrakaruna prootklawprootkramom*

คำขึ้นต้นและคำลงท้ายสำหรับการกล่าวรายงานต่อสมเด็จพระเจ้าฟ้า

- คำขึ้นต้น *ขอพระราชทานกราบทูลทราบฝ่าพระบาท*

คำว่า *ขอพระราชทานกราบทูลทราบฝ่าพระบาท* ถ้าดูตามรูปภาษาจัดเป็นกริยาลี มีความหมายตามรูปภาษาว่า ‘ขอกราบบอกให้ฝ่าเท้ารู้’ ใช้กล่าวเมื่อผู้ที่พูดด้วยมีฐานันดรศักดิ์เป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้า คำนี้มีลักษณะคล้ายกับคำขึ้นต้นที่ใช้กล่าวกับสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารและสมเด็จพระบรมราชาธิบดีซึ่งเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงวัตถุประสงค์ของการกระทำ ดังนี้

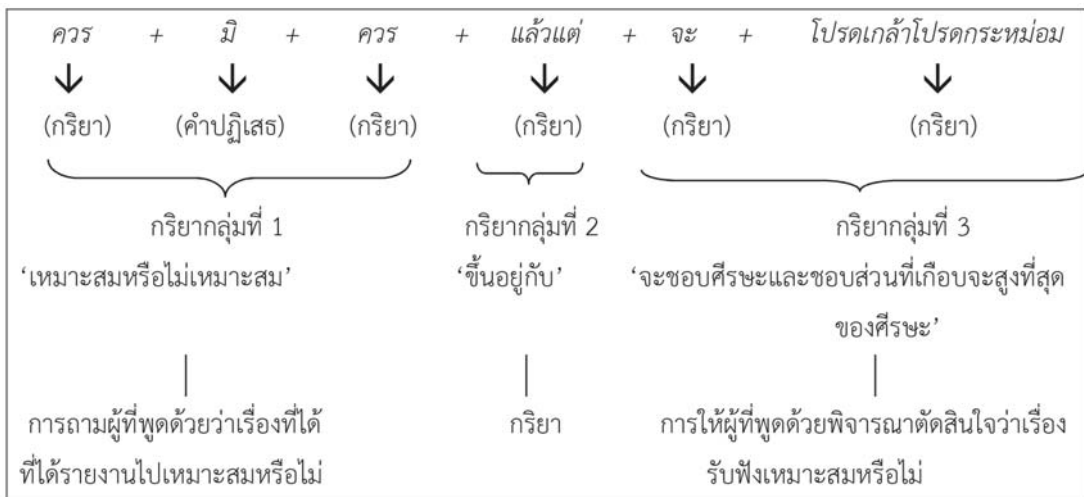
แผนภูมิที่ 7: องค์ประกอบของคำขึ้นต้น *ขอพระราชทานกราบทูลทราบฝ่าพระบาท*

Figure 7: Components of the Salutation *khwaphratchathan kraapthuunsaapfaaphrabaat*

จากแผนภูมิที่ 7 จะเห็นได้ว่าคำขึ้นต้นคำนี้มีคำกริยาน้อยกว่าคำขึ้นต้นที่ใช้กล่าวกับสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารและสมเด็จพระบรมราชากุมารี คือมีเพียง 5 คำ ได้แก่คำว่า *ขอ พระราชทาน กราบ ทูล และ ทราบ* คำกริยาเหล่านี้สามารถจัดกลุ่มโดยพิจารณาจากตำแหน่งที่ปรากฏและความหมายที่ใกล้เคียงกันได้ 3 กลุ่มเช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างจากคำขึ้นต้นลำดับก่อนหน้าเล็กน้อย ตรงที่คำกริยา กลุ่มที่ 2 แสดงความหมายการทำความเคารพ มีคำกริยาแสดงความเคารพเพียงคำเดียว ได้แก่ คำว่า *กราบ* เท่านั้น

• คำลงท้าย *ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม*

คำว่า *ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม* ใช้กล่าวเมื่อผู้ที่พูดด้วยมีฐานันดรศักดิ์ ลำดับรองลงมา ได้แก่ สมเด็จพระเจ้าฟ้า และพระบรมวงศ์ชั้นพระองค์เจ้ามีองค์ประกอบของคำ ดังนี้

แผนภูมิที่ 8: องค์ประกอบของคำลงท้าย *ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม*

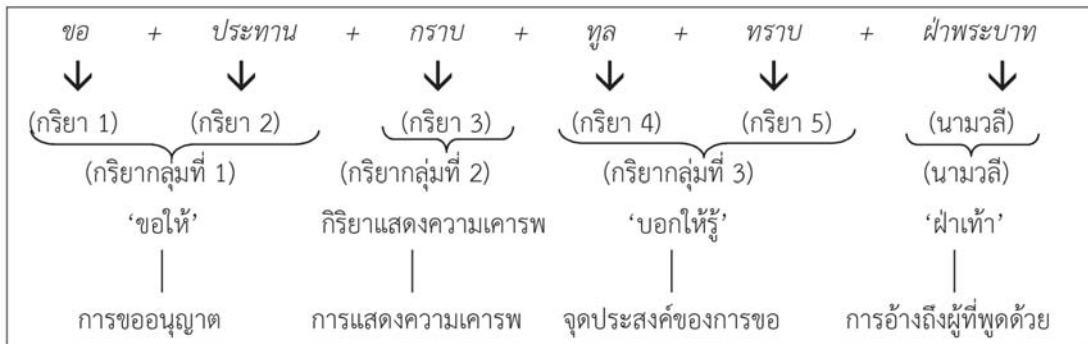
Figure 8: Components of the Closing Term *khuanmikhuan lææwtææcaprootklaw prootkram๑m*

คำลงท้ายคำนี้ประกอบด้วยกริยา 3 กลุ่มเช่นเดียวกับคำที่ผ่านมา แต่มีความแตกต่างในคำที่ใช้ในกริยากลุ่มที่ 2 และ 3 ซึ่งสะท้อนถึงระดับการให้เกียรติที่ลดลง กล่าวคือ ในกริยากลุ่มที่ 2 ปรากฏคำกริยา *แล้วแต่* ซึ่งมีระดับความเป็นทางการน้อยกว่าคำว่า *สุดแต่* และในกริยากลุ่มที่ 3 ปรากฏคำกริยา *จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม* ซึ่งแสดงความหมายว่า ‘ขอขบศิระและขอส่วนที่เกือบจะสูงที่สุดของศิระ’ เท่านั้น ไม่ปรากฏการอ้างถึงความกรุณาอย่างคำลงท้ายคำที่ผ่านมา

คำขึ้นต้นและคำลงท้ายสำหรับการกล่าวรายงานต่อพระบรมวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า

• คำขึ้นต้น *ขอประทานกราบทูลทราบฝ่าพระบาท*

คำขึ้นต้น *ขอประทานกราบทูล ทราบฝ่าพระบาท* ใช้กล่าวเมื่อผู้ที่พูดด้วยมีฐานันดรศักดิ์เป็นพระบรมวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า มีองค์ประกอบ ดังนี้

แผนภูมิที่ 9: องค์ประกอบของคำขึ้นต้น *ขอประทานกราบทูลทราบฝ่าพระบาท*

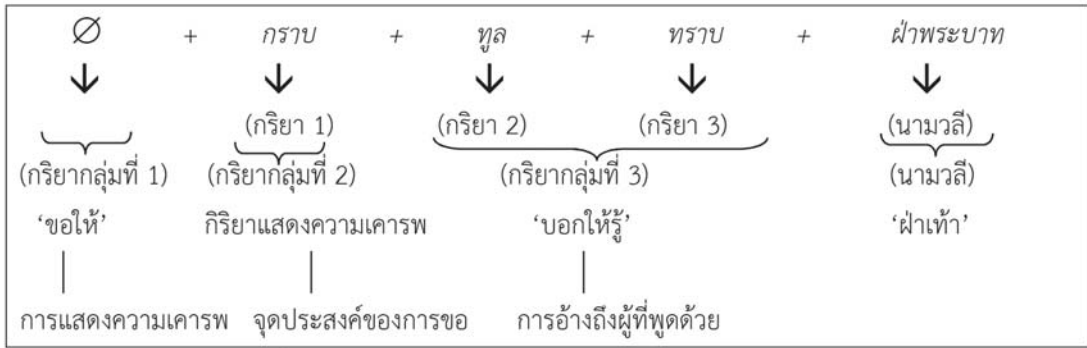
Figure 9: Components of the Salutation *kh๑๑prathaan kraapthuunsaap faaphrabaat*

ตามรูปภาพของคำขึ้นต้น *ขอประทานกราบทูลทราบฝ่าพระบาท* คำขึ้นต้นนี้จัดเป็นกริยาวลีที่มีความหมายตามรูปว่า ‘ขอกราบบอกให้ฝ่าเท้ารู้’ คำนี้มีลักษณะคล้ายกับคำขึ้นต้นที่ใช้กล่าวกับสมเด็จพระเจ้าฟ้าตรงที่เป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงวัตถุประสงค์ของการกระทำ และมีจำนวนคำกริยาเท่ากันคือ 5 คำ ได้แก่ คำว่า *ขอ ประทาน กราบ ทูล และทราบ* คำกริยาเหล่านี้สามารถจัดกลุ่มโดยพิจารณาจากตำแหน่งที่ปรากฏและความหมายที่ใกล้เคียงกันได้ 3 กลุ่มเช่นเดียวกัน แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือคำกริยาในกลุ่มที่ 1 ‘การขออนุญาต’ ปรากฏคำว่า *ขอประทาน* ซึ่งคำว่า *ประทาน* เป็นคำที่ใช้กับผู้มีฐานันดรศักดิ์รองลงมา อันแสดงถึงระดับการให้เกียรติที่ลดลงด้วย

คำขึ้นต้นและคำลงท้ายสำหรับการกล่าวรายงานต่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า (ที่มีได้ทรงกรม) พระอนุวงศ์ชั้นพระวรวงศ์เธอ (ที่ทรงกรม)

• คำขึ้นต้น *กราบทูลทราบฝ่าพระบาท*

คำว่า *กราบทูล ทราบฝ่าพระบาท* ที่ใช้กล่าวเมื่อผู้ที่พูดด้วยมีฐานันดรศักดิ์เป็นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า (ที่มีได้ทรงกรม) และพระอนุวงศ์ชั้นพระวรวงศ์เธอ (ที่ทรงกรม) มีองค์ประกอบ ดังนี้

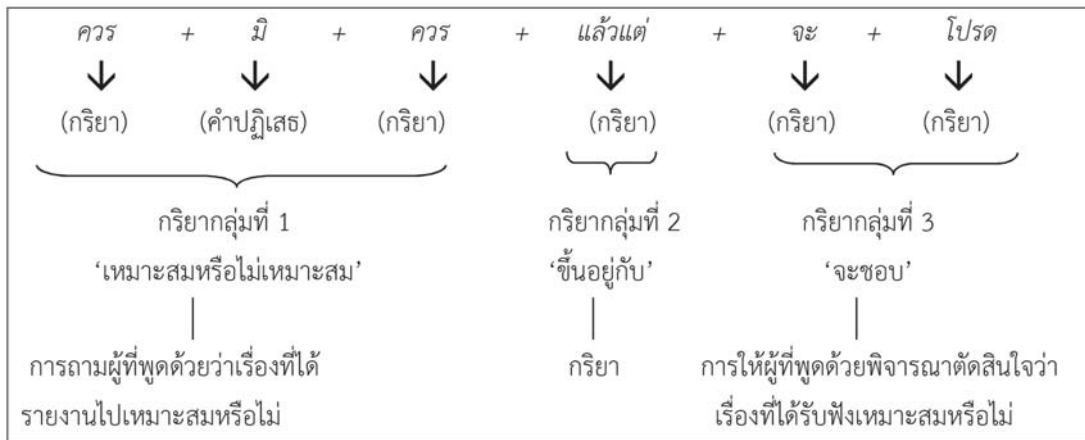
แผนภูมิที่ 10: องค์ประกอบของคำลงท้าย *กราบทูลทราบฝ่าพระบาท*

Figure 10: Components of the Closing Term *kraapthuunsaap faaphrabaat*

คำขึ้นต้น *กราบทูลทราบฝ่าพระบาท* ตามรูปภาษาเป็นกริยาวลี มีความหมายตามรูปว่า ‘กราบบอกให้ฝ่าเท้ารู้’ ใช้กล่าวเมื่อผู้ที่พูดด้วยมีฐานันดรศักดิ์เป็นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า (ที่มีได้ทรงกรม) และพระอนุวงศ์ชั้นพระวรวงศ์เธอ (ที่ทรงกรม) คำนี้มีลักษณะแตกต่างจากคำขึ้นต้นลำดับที่ผ่านมาตรงที่องค์ประกอบของคำขึ้นต้นมีจำนวนลดลงไปอีก กล่าวคือ ไม่ปรากฏองค์ประกอบที่แสดงความหมาย ‘การขออนุญาต’ เป็นองค์ประกอบลำดับที่ 1 อย่างในคำขึ้นต้นลำดับที่ผ่านมา แต่เริ่มด้วยองค์ประกอบที่ 2 คือการแสดงความเคารพ และตามด้วยองค์ประกอบที่ 3 ได้แก่ การแสดงวัตถุประสงค์ของการขอ และองค์ประกอบที่ 4 ซึ่งได้แก่ การอ้างถึงผู้ที่พูดด้วย ลักษณะนี้ทำให้ไม่ปรากฏความหมายที่ระบุถึงการขออนุญาตโดยตรง ซึ่งแสดงถึงการแสดงความเคารพที่น้อยลง องค์ประกอบที่น้อยลงนี้จึงแสดงถึงระดับการให้เกียรติที่ลดลง

• คำลงท้าย *ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด*

คำว่า *ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด* ใช้กล่าวเมื่อผู้ที่พูดด้วยมีฐานันดรศักดิ์ลำดับรองลงมา ได้แก่ พระองค์เจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า (ที่มีได้ทรงกรม) พระอนุวงศ์ชั้นพระวรวงศ์เธอ (ที่ทรงกรม) และพระอนุวงศ์ชั้น พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า (ที่มีได้ทรงกรม)

แผนภูมิที่ 11: องค์ประกอบของคำลงท้าย *ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด*

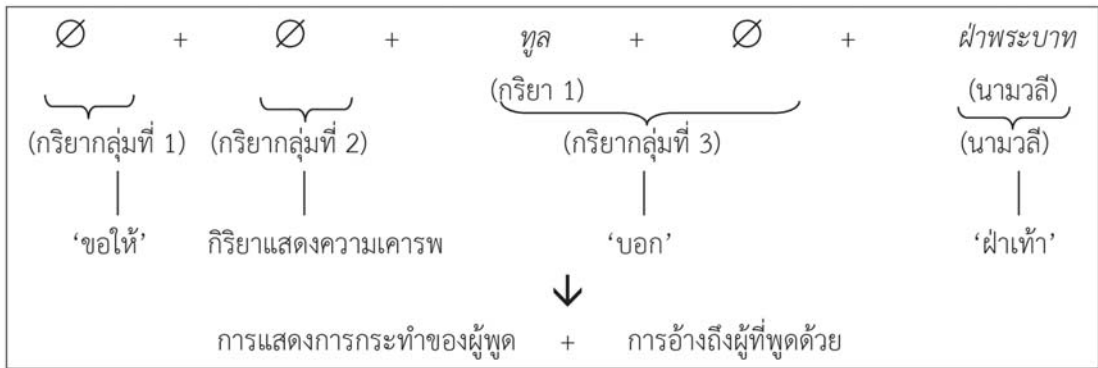
Figure 11: Components of the Closing Term *khuanmikhuan lææwtææcaproot*

เมื่อพิจารณาจากรูปภาษาจะเห็นว่าคำลงท้ายคำนี้มีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วนเช่นเดียวกับคำลงท้ายที่ผ่านมามีทั้ง 2 คำ แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือในองค์ประกอบส่วนที่ 3 ปรากฏเพียงคำว่า *โปรด* ซึ่งมีความหมายว่า 'ชอบ' แต่ไม่ปรากฏคำว่า *เกล้า* และ *กระหม่อม* ซึ่งเป็นการอ้างถึงผู้พูด คำว่า *โปรด* ซึ่งมีความหมายว่า 'ชอบ' นี้แสดงให้เห็นว่าผู้พูดตระหนักว่าตนเป็นผู้ด้อยอำนาจที่ยังต้องพึ่งพาอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเป็นการกล่าวออกตัวเพื่ออบบ่งความชัดเจนเรื่องให้ผู้พูดได้กล่าวรายงานไปแล้ว

คำขึ้นต้นและคำลงท้ายสำหรับการกล่าวรายงานต่อพระอนุวงศ์ชั้น พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า (ที่มีได้ทรงกรม)

- คำขึ้นต้น *ทูลทราบฝ่าพระบาท*

คำว่า *ทูลทราบฝ่าพระบาท* เป็นกริยาวลี มีความหมายตามรูปภาษาว่า 'บอกให้ฝ่าเท้ารู้' ใช้กล่าวเมื่อผู้ที่พูดด้วยมีฐานะนักรศักดิ์ดีเป็นพระอนุวงศ์ชั้นพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า (ที่มีได้ทรงกรม) คำนี้มีลักษณะแตกต่างจากคำขึ้นต้นลำดับที่ผ่านมามีได้จากแผนภูมิ ดังต่อไปนี้

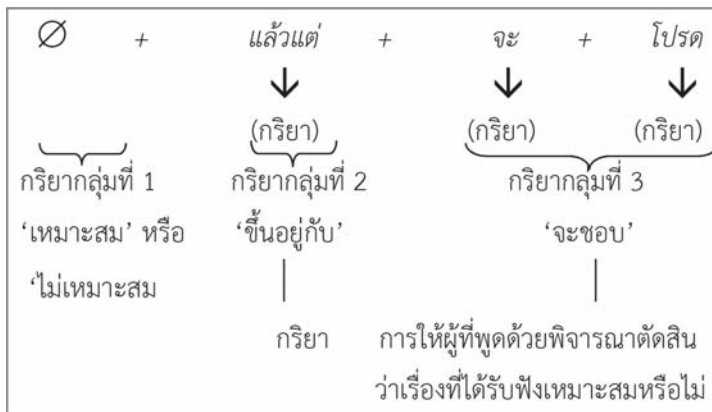
แผนภูมิที่ 13: องค์ประกอบของคำขึ้นต้น ทูลฝ่าพระบาท

Figure 13: Components of the Salutation *thunfaaphraabaat*

คำขึ้นต้น *ทูล ฝ่าพระบาท* สะท้อนการแสดงความเคารพที่น้อยลงไปอีกขึ้นจากจำนวนคำในองค์ประกอบที่ลดลง โดยในส่วนของแสดงการกระทำของผู้พูดมีลักษณะต่างจากที่ปรากฏในคำว่า *ทูลทราบบฝ่าพระบาท* ซึ่งได้วิเคราะห์ไปก่อนหน้านี้ เพราะมีคำกริยาแสดงการกระทำของผู้พูดเพียงคำเดียวคือคำว่า *ทูล* หมายถึงบอกหรือกล่าว การที่คำขึ้นต้นคำนี้ไม่ปรากฏคำกริยา กลุ่มที่ 1 “การขออนุญาต” และคำกริยา กลุ่มที่ 2 “การแสดงความเคารพ” ทำให้คำกริยาแสดงการกระทำของผู้พูดมีความเด่นชัดขึ้น นอกจากนี้ในองค์ประกอบนี้ยังต่างจากคำขึ้นต้นคำอื่น ๆ ตรงที่มีคำกริยาแสดงการกระทำของผู้พูดเพียงคำเดียวซึ่งแสดงถึงระดับการให้เกียรติที่ลดลงกว่าคำอื่นเพราะผู้พูดกล่าวถึงการกระทำของตนคือ “ทูล” หรือ “บอก” อย่างชัดเจน

• คำลงท้าย *แล้วแต่จะโปรด*

คำลงท้าย *แล้วแต่จะโปรด* ใช้กล่าวเมื่อผู้ที่ถูกด้วยมีฐานะันดรศักดิ์ลำดับรองลงมาคือหม่อมเจ้า

แผนภูมิที่ 14: องค์ประกอบของคำลงท้าย *แล้วแต่จะโปรด*

Figure 1: Components of the Closing Term *laewtææcproot*

จากแผนภูมิที่ 14 จะเห็นได้ว่า คำว่า *แล้วแต่จะโปรด* มีองค์ประกอบหลักน้อยกว่าคำลงท้ายที่ผ่านมาทั้ง 3 คำ กล่าวคือ มีองค์ประกอบหลักเพียง 2 ส่วน ได้แก่ กริยากลุ่มที่ 2 *แล้วแต่* และกริยากลุ่มที่ 3 *จะโปรด* ซึ่งองค์ประกอบที่ลดลงไปนี้สะท้อนให้เห็นระดับการให้เกียรติที่น้อยที่สุด คำลงท้ายคำนี้จึงมีความหมายตามรูปภาษาว่า ‘ขึ้นอยู่กับจะชอบ’ แม้ว่าองค์ประกอบจะลดลงไป 1 ส่วน แต่คำลงท้ายคำนี้ก็ยิ่งสื่อความหมายในลักษณะแสดงความเคารพต่อผู้ที่พูดด้วยในทำนองเดียวกับคำที่ผ่านมา

สรุป (Conclusion)

จากผลการวิเคราะห์ที่กล่าวมาทั้งหมด หากพิจารณาจากตำแหน่งการปรากฏในปริเฉทแล้ว คำขึ้นต้นเป็นคำที่ปรากฏเป็นอันดับแรกในการพูด ดังนั้น จึงพบว่ามีการใช้คำที่อ้างถึงผู้ที่พูดด้วย เช่น *ฝ่าพระบาท* ซึ่งสอดคล้องกับการทำหน้าที่เป็นถ้อยคำเริ่มต้นการสนทนาที่จะมีการเรียกความสนใจของคู่สนทนา ก่อนด้วยการเรียกชื่อของอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนคำลงท้ายเป็นคำที่ปรากฏเมื่อสิ้นสุดเรื่องที่พูดรายงานแล้ว ดังนั้น จึงพบว่ามีการใช้คำอ้างถึงตัวผู้พูดเอง เช่น *เกล้า กระหม่อม* ซึ่งคล้ายกับว่าผู้พูดได้แสดงตนว่าเป็นผู้กล่าวถ้อยคำทั้งหมดนั้น ยกเว้นในคำลงท้ายที่ใช้กับพระอนุวงศ์ชั้นรองที่จะไม่ปรากฏการอ้างถึงตัวผู้พูด ซึ่งอาจเป็นเพราะการละ เมื่อพิจารณาคำที่อ้างถึงคู่สนทนาและคำที่อ้างถึงผู้พูดในคำขึ้นต้นและคำลงท้าย ประกอบกันแล้ว จะเห็นได้ว่าคำดังกล่าวสะท้อนลักษณะของการแสดงความเคารพยกย่องในลักษณะที่คำที่อ้างถึงคู่สนทนามีความหมายตามรูปภาษาเกี่ยวกับเท้า ส่วนคำที่อ้างถึงตัวผู้พูดมีความหมายตามรูปหมายถึงศีรษะ ลักษณะเช่นนี้สะท้อนภาพว่าผู้พูดใช้ศีรษะแทนตัวเองในการพูดกับฝ่าเท้าซึ่งเป็นส่วนที่ต่ำที่สุดในร่างกายของคู่สนทนา ซึ่งแสดงถึงสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด โดยคู่สนทนาเป็นผู้มีสถานภาพสูงกว่าผู้พูดมาก นอกจากนี้ หากพิจารณาคำขึ้นต้นและคำลงท้ายที่ใช้ในแต่ละลำดับชั้น จะพบว่ามี ความสอดคล้องกัน เช่น หากผู้พูดด้วยมีฐานันดรศักดิ์เป็นพระมหากษัตริย์ จะใช้คำขึ้นต้นว่า *ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม* ส่วนคำลงท้ายจะใช้ว่า *ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ* ซึ่งเห็นได้ว่าปรากฏการอ้างถึง *เดชะ* หรืออำนาจของพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกัน อีกประการหนึ่งคือ ทั้งคำขึ้นต้นและคำลงท้ายมีการแสดงระดับการให้เกียรติในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ ถ้อยคำที่ใช้กับผู้ที่มีฐานันดรศักดิ์สูงจะยังมีความยาวและละเอียดซับซ้อน ทั้งยังปรากฏการบดบังความชัดเจนของการกระทำของผู้พูดมากกว่าถ้อยคำที่ใช้กับผู้ที่มีฐานันดรศักดิ์ลำดับรองลงมา ตัวอย่างเช่น คำขึ้นต้นที่ใช้กับผู้พูดด้วยซึ่งเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ และสมเด็จพระบรมราชกุมารี ใช้ว่า *ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบบฝ่าละอองพระบาท* ซึ่งจะเห็นว่ามีการบดบังความชัดเจนของการกระทำของผู้พูดด้วยการใช้คำกริยาที่แสดงอาการของคู่สนทนามาประกอบคำกริยาของผู้พูด โดยคำกริยาของคู่สนทนานั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากคำกริยาของผู้พูด เช่น คำกริยาของผู้พูดคือ *ขอ* จะปรากฏร่วมกับคำกริยาของคู่สนทนาคือ *พระราชทาน* ซึ่งแปลว่า ‘ให้’ หรือคำกริยาของผู้พูดคือ *ทูล* ซึ่งแปลว่า ‘บอก’ จะปรากฏร่วมกับคำกริยาของคู่สนทนาคือ *ทราบบ* เป็นต้น แต่หากผู้พูดด้วยมีฐานันดรศักดิ์เป็นหม่อมเจ้า จะใช้คำขึ้นต้นว่า *ทูล ฝ่าพระบาท* ซึ่งปรากฏเพียงคำกริยาของผู้พูดคำเดียว อันแสดงถึงการไม่มีการบดบังอัตลักษณ์เท่าคำขึ้นต้นที่ใช้กับผู้พูดด้วย

ซึ่งมีฐานันดรศักดิ์ลำดับสูงกว่า อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตว่า แม้คำขึ้นต้นและคำลงท้ายที่ใช้กับพระมหากษัตริย์ซึ่งมีสถานภาพสูงสุดจะไม่ใช้คำที่มีความยาวที่สุดซึ่งจะแสดงถึงระดับการให้เกียรติที่มากขึ้นไปตามแนวคิดของ Shibatani (1994) แต่ความหมายของคำขึ้นต้นและคำลงท้ายที่ใช้กับพระมหากษัตริย์จะมีความพิเศษและแตกต่างจากคำที่ใช้กับคู่สนทนาที่มีฐานันดรศักดิ์รองลงมาอย่างชัดเจน คือ อ้างถึงอำนาจของพระมหากษัตริย์และการขอชีวิตของผู้พูดในขณะที่คำที่ใช้กับคู่สนทนาดำตรองลงมาเป็นเพียงการขออนุญาตที่จะพูดเท่านั้น ลักษณะนี้จึงเป็นความพิเศษของการให้เกียรติที่ปรากฏซึ่งแตกต่างจากที่ Shibatani กล่าวว่า ยิ่งถ้อยคำมีความยาวมากจะยิ่งแสดงการให้เกียรติมาก

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์ และธีรนุช โชคสุวนิช. (2551). *วจนปฏิบัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา นาคสกุล. (2502). *คำสันนิษฐานภาษาไทยที่มีมูลรากเป็นภาษาเขมร*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์-มหาบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา นาคสกุล. (2538). ที่มาของราชาศัพท์ในภาษาไทย. *จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน*. 5(47). วันที่สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2556, จากเว็บไซต์ <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=702>
- กาญจนา นาคสกุล. (2542). เขมรในราชาศัพท์. ใน *กาญจนา นาคสกุล และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (บรรณาธิการ), ราชาศัพท์กับสังคมไทย (129-135)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศีกฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว. (2529). *ปาฐกถาชุด "สิรินธร" ครั้งที่ 2 เรื่อง อิทธิพลของศาสนาฮินดูต่ออารยธรรมไทย* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จริยา สมประสงค์. (2549). ราชาศัพท์ในวิถีไทยและในสื่อสิ่งพิมพ์. *วารสารนิเทศศาสตร์*. 24(4), 45-49.
- จรรยา สุภาพ และรุ่งพงษ์ ชัยนาม. (2527). สถาบันพระมหากษัตริย์ ใน *เอกสารการสอนวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย หน่วยที่ 8-15 (449-542)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จัดทำหนังสือราชาศัพท์, คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ. (2532). *ราชาศัพท์: วัฒนธรรมทางภาษาของชาติ*. กรุงเทพฯ: ฉลองรัตน.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2529). *รวมบทความทางภาษาและนิรุกติศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2508). *ประมวลพระราชนิพนธ์เบ็ดเตล็ดในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า*. พระนคร: โรงพิมพ์การรถไฟ.
- ธานินทร์ กรีวิเชียร. (2538). การใช้ราชาศัพท์ในกฎหมาย. *ตุลพาท*. 42(4), 6-22.

- นริศรานุกัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา และสมเด็จพระ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2505). *สาส์นสมเด็จพระ เล่มที่ 23*. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- นันทา ขุนภักดี. (2550). ราชาศัพท์: สมบัติวัฒนธรรมล้ำค่าของชาติไทย. *ความรู้คือประทับใจ*. ฉบับที่ 1/50, 1-7. ประเทือง โพธิ์ชะออน. (2551). *ราชาศัพท์: ความหมายที่มากการใช้ที่ถูกต้องและพระราชพิธีอันสำคัญต่าง ๆ ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- ประพจน์ อัครวิรุฬหการ. (2542). ที่มาและพัฒนาการราชาศัพท์. ใน กาญจนา นาคสกุล และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (บรรณาธิการ), *ราชศัพท์กับสังคมไทย* (75-108). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ปิยะ มาลากุล, ม.ล. (2507). *กริยามารยาทและการใช้ถ้อยคำในราชสำนัก*. พิมพ์ครั้งที่ 9. พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์.
- ปิยะ มาลากุล, ม.ล. (2512). *การใช้ถ้อยคำราชศัพท์*. พระนคร: กองวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ.
- ไพโรจน์ อยู่ภูมณีเยียร. (2536). *ราชศัพท์ (ฉบับสมบูรณ์)*. กรุงเทพฯ: ทฤษฎี.
- มีงมิตร ศรีประสิทธิ์. (2546). *การศึกษาเชิงประวัติของคำว่า แล้ว อยู่ อยู่แล้ว*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มีชัย เอี่ยมจินดา. (2534). *วิวัฒนาการของระบบคำบุรุษสรรพนามตั้งแต่สมัยสุโขทัย-สมัยปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เยาวลักษณ์ กระแสร์สินธุ์. (2529). *กลวิธีการทำภาษาให้สุภาพในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร-มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์และภาษาอาเซียนอาคนีย์ มหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม: มหาวิทยาลัย มหิดล
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). *ราชศัพท์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนัก. (2542). *ข้อพึงปฏิบัติในการเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี
- วรรณท์ อักษรพงศ์. (2529). *การใช้ราชศัพท์ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรพร ภู่งศ์พันธุ์. (2548). ภาพลักษณ์สถาบันกษัตริย์ในกฎหมายมหาชน. ใน วินัย พงศ์ศรีเพียร (บรรณาธิการ), *กฎหมายมหาชนเฉลิมพระเกียรติ: ผลงานวิจัย* (165-257). กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยเมธีวิจัย ออาวุโส สกว. “กฎหมายตราสามดวง: ประมวลกฎหมายไทยในฐานะมรดกโลก”
- วรเวทย์พิสิฐ, พระ. (2502). *หลักภาษาไทย*. พระนคร: โรงพิมพ์วิทยาลัยเทคนิค.
- วราภรณ์ แสงสด. (2532). *บุรุษสรรพนามในภาษาไทย: การศึกษาเชิงประวัติ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร-มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. (2536). *ความสุภาพในภาษาไทยกรุงเทพฯ*. ใน เพ็ญศรี ดุ้ก (บรรณาธิการ),

- วัฒนธรรมพื้นบ้าน: ภาษา (26-52). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศานติ ภัคดีคำ. (2549). *พจนานุกรมคำยืมภาษาเขมรในภาษาไทย: ฉบับฉลองครบรอบ 55 ปีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-กัมพูชา*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสมาคมวัฒนธรรมไทย-กัมพูชา กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. (2541). *ภาษาไทยวันนี้ เล่ม*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุธิกะ รอดสวัสดิ์. (2525). การใช้ถ้อยคำในราชสำนัก. *นิตยสารทองถิ่น*. 22(6), 35-38.
- สุวดี นาสวัสดิ์. (2552). *ระบบการให้เกียรติที่สะท้อนจากคำขึ้นต้น คำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 คำลงท้าย และคำรับในราชาศัพท์ไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงศิลป์ แฟงแอม และจ่านงค์ ทองประเสริฐ. (2527). *เอกลักษณ์ภาษาไทยสำหรับข้าราชการใช้: เฉพาะคำที่ข้าราชการพูดในที่ประชุมผัดบอยและเฉพาะคำที่เสมียนมักพิมพ์ผัดบอย*. กรุงเทพฯ: แสงธรรมบัณฑิต.
- แสงสุรย์ ลดาวัลย์, ม.ร.ว. (2514). *ฐานันดรศักดิ์แห่งพระราชวงศ์ของไทย*. พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์.
- แสงสุรย์ ลดาวัลย์, ม.ร.ว. (2532). ข้อสังเกตเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับราชาศัพท์. *วารสารไทย*. 9(35), 57-63.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง และสร้อยญา เศวตมาลย์. (2546). *ทฤษฎีไวยากรณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2545). *หลักภาษาไทย: อักษรวิธี วลีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ, สำนักงาน. คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ. (2545). *ราชาศัพท์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ.
- Brown, P., & Levinson, S.C. (1987). *Politeness. Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chantornvong, S. (1991). *To Address the Dust of the Dust under the Soles of the Royal Feet: A Reflection on the Political Dimension of the Thai Court Language*. Bangkok: Thai Khadi Research Institute, Thammasat University.
- Joos, M. (1961). *The Five Clocks*. New York: Harcourt, Brace and World.
- Khanitthanun, W. (2005). An Aspect of the Origins and Development of Linguistic Politeness in Thai. In R.T. Lakoff & S. Ide (Eds.), *Broadening the Horizon of Linguistic Politeness* (pp. 315-335). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing, pp. 315-335.

- Levinson, S.C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Roengpitya, K. (1973). *A Semantic Study of Royal and Sacerdotal Usages in Thai*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of California, Berkeley.
- Shibatani, M. (1994). Honorifics. In R.E. Asher (Ed.), *The Encyclopedia of Language and Linguistics* (pp. 1600-1608). Oxford: Pergamon Press.
- Zarchi, M.A. (2001). *Changes in Thai Cultural and Social Values as Reflected in the Use of the Royal Language in Thai Newspaper from 1932 to the Present Time*. Master's Thesis, Thai Studies, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.

Translated Thai References

- Aksornpong, Woranan. (1986). *Use of the Thai Royal Vocabulary*. 2nd edition. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Assavavirulhakarn, Prapod. (1999). Origin and evolution of the royal vocabulary. In Kanchana Nacsakul & Anant Lualertvorakul (Eds.), *The Royal Vocabulary and the Thai Society* (pp.75-108). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Chulalongkorn, King. (1965). *A Collection of King Chulalongkorn's Miscellaneous Writings*. Phranakorn: The State Railway Press.
- Department of Curriculum and Instruction Development, Ministry of Education. (1998). *The Present Day Thai. Volume 2*. Bangkok: Thai Language Institute, Department of Curriculum and Instruction Development, Ministry of Education.
- Faengem, Saeangsin and Thongprasert, Chamnong. (1984). *Unique Properties of Thai for Thai Civil Servants with Special Emphasis on Words which are Frequently Used Wrongly by Civil Servants in Meetings and on Words which are Frequently Typed Wrongly by Clerks*. Bangkok: Saengthambundit.
- Hongladarom, Krisadawan and Chauksuvanit, Teeranoot. (2008). *Pragmatics*. Bangkok: Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Iamchinda, Meechai. (1991). *Development of Thai Personal Pronouns from the Sukhothai Period until the Present Time*. Master's Thesis. Thammasat University.
- Khanitthanun, Wilaiwan. (1993). Politeness in Bangkok Thai. In Pensri Duke (Ed.), *Folk Culture* (pp. 26-52). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Khunpakdee, Nandha. (2007). Court language: The beauty of Thai language. *Khwaamruu Kue Pratheep*. 1/50: 1-7.

- Kraivixien, Thanin. (1995). Uses of the royal vocabulary in law. *Toolaphaha*. 42(4), 6-22.
- Krasaesin, Yaowaluk. (1986). *Politeness Strategies in Thai*. Master's Thesis in Linguistics and Southeast Asian Languages, Mahidol University.
- Ladawan, Saengsoon. M.R. (1971). *Hierarchical Levels of Members of the Thai Royal Family*. Phranakorn: Prachan.
- Ladawan, Saengsoon. M.R. (1989). Some small observations about the royal vocabulary. *Thai Journal*. 9(35), 57-63.
- Malakul, Piya. (1964). *Manners and Speaking Protocol in the Royal Court*. 9th edition. Phranakorn: Phrachan.
- Malakul, Piya. (1969). *Use of the Royal Vocabulary*. Phranakorn: Culture Department, Ministry of Education.
- Nacsakul, Kanchana. (1959). *Thai Words Considered to be Derived from Cambodian*. Master's Thesis. Department of Thai, Chulalongkorn University.
- Nacsakul, Kanchana. (1995). The origin of the royal vocabulary in Thai. *The Royal Institute Newsletter*. 5(47). Retrieved November 10, 2013, from The Royal Institute website <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=702>
- Nacsakul, Kanchana. (1999). Khmer words in the royal vocabulary. In Kanchana Nacsakul & Anant Lualertvorakul (Eds.), *The Royal Vocabulary and the Thai Society* (pp. 129-135). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Narisara Nuvadivongs, Prince and Damrong Rajanubhab, Prince. (1962). *Royal Letters*. Volume 23. Bangkok: Kurusapha.
- Nasawat, Suwadee. (2009). *The Honorific System Reflected in Salutation, First- and Second-Person Pronouns, closing terms and Responding Particles in Thai Royal Vocabulary*. Master's Thesis, Department of Linguistics, Chulalongkorn University.
- National Identity Office. (2002). *Royal Vocabulary*. Bangkok: National Identity Office.
- Pakdeekham, Santi. (2006). *Dictionary of Khmer Loanwords in Thai: Published in Commemoration of the 55th Anniversary of the Establishment of the Diplomatic Relations between Thailand and Cambodia*. Bangkok: Committee of the Association of the Thai-Cambodia Culture, Department of Information, Ministry of Foreign Affairs.
- Phochaon, Prathuang. (2008). *The Royal Vocabulary: Meaning, Motivation, Accurate Uses, and Important Royal Ceremonies (Complete Edition)*. Bangkok: Dokya Publisher.

- Phoopongphan, Woraporn. (2005). The image of the monarchy in the royal law. In Vinai Pongsipian (Ed.), *The Royal Law: Research Report. Celebration in Honor of His Majesty the King* (pp. 165-257). Bangkok. Thailand Research Fund.
- Phumisak, Jit. (1986). *A Collection of Articles on Languages and Philology*. 2nd edition. Bangkok: Dokya Publisher.
- Pramoj, Kukrit. M.R. (1986). *The Second Sirindhorn Lecture Entitled "Influences of Hindusim on Thai Civilization"*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Prasithratsint, Amara; Hoonchamlong, Yuphaphan and Sawetamal, Saranya. (2003). *Syntactic Theories*. 2nd edition. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Prasithratsint, Amara. (2005). *Languages in Thai Society: Diversity, Change and Development*. 4th edition. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Rodsawat, Suthika. (1982). How to speak in the royal court. *Thongthin*. 22(6), 35-38.
- Royal Institute. (2003). *Thai Dictionary Compiled by the Royal Institute, B.E. 2542*. Bangkok: Nanmee Books.
- Royal Institute. (2007). *The Royal Vocabulary Compiled by the Royal Institute*. Bangkok: The Royal Institute.
- Saengsod, Waraporn. (1989). *Personal Pronouns in Thai: A Diachronic Study*. Master's Thesis, Thai Department, Chulalongkorn University.
- Secretariat of the Cabinet. (1999). *Protocol in Having an Audience with the King*. Bangkok: The Secretariat of the Cabinet, The Prime Minister's Office.
- Somprasong, Jariya. (2006). The royal vocabulary in Thai way of life and in published media. *Journal of Communication Arts*. 24(4), 45-49.
- Special Committee on Royal Vocabulary Compilation. (1989). *The Royal Vocabulary: Linguistic Culture of the Nation*. Bangkok: Chalongrat.
- Sriprasit, Mingmit. (2003). *A Historical Study of the Words lææw, yuu, and yuulææw*. Unpublished Master's Thesis, Department of Thai, Chulalongkorn University.
- Suphap, Charun. and Jayanama, Rungpong. (1984). The monarchy. In *Lecture Notes on Thai Political Institutions and Processes. Units 8-15* (pp. 499-542). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Uppakit Silapasarn, Phraya. (2002). *Principles of the Thai Language: Writing Principles, Parts of Speech, Syntax and Verse Composition Principles*. 11th edition. Bangkok: Thai Watanapanich.

Worawet Phisit, Phra. (1959). *Principles of Thai*. Phranakorn: Technical College Printing House.
Yuumonthian, Pairoj. (1993). *The Royal Vocabulary (Complete Edition)*. Bangkok:
Thrisadee.